

مجله حقوقی، نشریه مرکز امور حقوقی بین‌المللی معاونت حقوقی و امور مجلس ریاست جمهوری
شماره سی و چهارم، ۱۳۸۵، صص ۲۱۰ - ۱۵۷

روشهای پرداخت ثمن در تجارت الکترونیک آیا جایگزین‌های ممکن و کارآمدی برای اعتبارات اسنادی وجود دارد؟*

ایمانوئل تی. لاریا**

ترجمه: ماشاءالله بنانیاسری***

۱- مقدمه

حرکت و رشد پرشتاب تجارت الکترونیک، ما را به مطالعه ابعاد گوناگون تجارت بین‌المللی بویژه روشهای پرداخت فرامی‌خواند.^۱ در بیع بین‌المللی کالا چهار روش سنتی پرداخت وجود دارد: (۱) پرداخت نقدی یا پیش‌پرداخت ثمن (۲) پرداخت وعده‌دار یا حساب مفتوح (۳) وصول

*. مشخصات اصلی مقاله به قرار زیر است:

Emmanuel T. Laryea, Payment for Paperless Trade: Are There Viable Alternatives to The Documentary Credit?, Law & Policy in International Business, Vol. 33, Issue 1, Fall 2001, pp. 3-49.

** استاد حقوق دانشکده حقوق دانشگاه موناخ (استرالیا)، عضو مرکز پژوهشی امور مالی و تجارت جهانی تیم فیشر وابسته به دانشگاه بوند (استرالیا)، کارشناسی حقوق از غنا، کارشناسی ارشد حقوق از دانشگاه گلاسکو، دکتری حقوق از دانشگاه بوند. طبق رسم معهود، با اینکه دیدگاهها، نظرات و مسئولیت این مقاله منحصراً متعلق به نویسنده است، بر خود لازم می‌بینم از پروفیسور روس بوکلی مدیر مرکز پژوهشی تیم فیشر جهت راهنمایی‌های عالمانه‌ای که در مورد متن اولیه این مقاله ارائه دادند، سپاسگزاری نمایم. نگارنده، این مقاله را به پروفیسور بوکلی به پاس قدرشناسی از مساعدتها و تشویق‌های ارزشمندی که طی سالهای تحقیق در دانشگاه بوند به اینجانب روا داشت، تقدیم می‌کند.

*** دانشجوی دوره دکتری حقوق خصوصی دانشگاه شهید بهشتی.

۱. پرواضح است که پیشرفتهای ایجاد شده در فناوری اطلاعات، هم طریقه اشتغال به تجارت و هم کل جامعه را متحول می‌کند. این پیشرفتهای دانشگاهیان، بازرگانان و دولتمردان را عمیقاً به خود مشغول داشته است. در این باره به‌عنوان نمونه رک، Diana J.P. Mckenzie, Commerce on the Net: Surfing Through Cyberspace without Getting Wet, 14 J. Marshall L. Rev. 247 (1996).

روشهای پرداخت ثمن در ... ❖ ۱۵۷

اسنادی و ۴) اعتبارات اسنادی.^۲ طرفین قرارداد تجاری روشی را که با منظورشان متناسب‌تر است، برمی‌گزینند اما اعتبارات اسنادی^۳ به دلایلی که در ادامه خواهیم گفت، پرکاربردترین روش پرداخت است.^۴ به همین خاطر است که اعتبارات اسنادی را به‌عنوان «خون حیات‌بخش تجارت بین‌المللی» توصیف کرده‌اند.^۵ هرچند اعتبارات اسنادی در تجارت‌های داخلی نیز مورد استفاده است،^۶ لیکن مزیتها و محاسن آن در قراردادهای بین‌المللی است که به روشنی آشکار می‌گردد. علی‌هذا، مباحث این مقاله بر کاربرد اعتبارات اسنادی در معاملات بین‌المللی تمرکز یافته است. با وجود اینکه خرید بین‌المللی دین (فاکتورینگ) به‌عنوان یک روش پرداخت دارای اهمیت روزافزونی می‌گردد^۷ و اشکال جدید پرداخت الکترونیکی در حال ظهور و پیدایش

۲. این تقسیم‌بندی به‌هیچ‌وجه حصری نیست. افزون بر روشهای مرسوم پرداخت، ترتیبات خاص دیگری نیز به‌منظور پرداخت طراحی شده است. ترتیباتی همچون خرید بین‌المللی دین (فاکتورینگ، تنزیل دین)، ظهرنویسی بدون حق رجوع، تأمین مالی غیرقابل رجوع و تجارت متقابل از این جمله‌اند. برای مطالعه این روشها رک.

David E. Allan, Trade Financing – Export Transactions, in Australian Finance Law ¶¶ 15.1-5 (Malleson Stephen Jaques ed., 4th ed. 1999); James C. Sargent, Public and Private Funding in International Trade: Law and Practice 127 (Julian D. M. Law & Clive Stanbrook eds., 1983).

۳. در این مقاله، اصطلاحات "documentary credit"، "letter of credit"، "trade letter of credit"، "documentary letter of credit"، "trade credit" و "credit" به‌نحو مترادف استعمال می‌شود.

4. Leo D'Arcy *et al.*, Schmitthoff's Export Trade: The Law and Practice of International Trade 166 (10th ed. 2000); Michael Rowe, Automating International Trade Payments - Legal and Regulatory Issues, 4 J. Int'l Bus. L. 234 (1987) [hereinafter Rowe, Automating International Trade Payments]; Clive M. Schmitthoff, International and Procedural Aspects of Letters of Credit, in the Law of International Trade Finance 227 (Norbert Horn ed., 1989) [hereinafter Schmitthoff, International and Procedural Aspects of Letters of Credit].

5. United City Merchs. (Inv.) v. Royal Bank of Can., 1 Q.B. 208, 222 (C.A. 1978);

با ارجاع و نقل قول از پرونده زیر:

R.D. Harbottle (Mercantile) Ltd. v. Nat'l Westminster Bank Ltd., 1 Q.B. 146, 155 (C.A. 1978);

در این باره همچنین رک.

Power Curber Int'l Ltd. v. Nat'l Bank of Kuwait S.A.K., 2 Lloyd's Rep. 394, 400 (C.A. 1981); Intraco Ltd. v. Notis Shipping corp. of Liberia, 2 Lloyd's Rep. 256, 257 (C.A. 1981); H.K. & Shanghai Banking Corp v. Kloeckner & Co. A.G., 2 Lloyd's Rep. 323, 330 (Q.B. 1989).

(در این آرا تبیین شده است که چنانچه به‌محض بروز اختلاف بین خریدار و بایع، خریدار مختار باشد پرداخت به‌موجب اعتبار اسنادی را متوقف کند، انسداد و گرفتگی در شریان حیاتی تجارت بین‌المللی ایجاد می‌شود).

6. R. David Whitaker, Electronic Documentary Credits, 46 Bus. Law. 1781 (1991).

7. Allan, *supra* note 2, at 332-33.

خرید بین‌المللی دین (فاکتورینگ، تنزیل بین‌المللی دین) قراردادی است که به‌موجب آن صادرکننده طلب خود صادرات را به یک بانک یا مؤسسه مالی و اعتباری (خریدار دین، تنزیل‌کننده دین) انتقال می‌دهد که این عمل معمولاً با تنزیل دین انجام می‌گیرد. صادرکننده طلب خود را با تنزیل مبلغی از آن، از تنزیل‌کننده دریافت می‌کند و سپس تنزیل‌کننده به‌هنگام سررسید، کل طلب را از واردکننده وصول و به حساب خود منظور می‌کند. قرارداد خرید دین ممکن است همراه با حق رجوع یا فاقد حق رجوع باشد. چنانچه خرید دین همراه با حق رجوع باشد، تنزیل‌کننده می‌تواند در صورت عدم پرداخت دین از سوی واردکننده، طلب را از صادرکننده (انتقال‌دهنده طلب) مطالبه کند. چنانچه خرید دین فاقد حق رجوع باشد، در صورت عدم

است،^۸ روشهای سنتی پرداخت و بویژه اعتبارات اسنادی هنوز بر سایر روشها تفوق دارد. اعتبارات اسنادی در طول بیش از یک صد و پنجاه سال کاربرد،^۹ همواره در اجرای معاملات، ارائه اسناد کاغذی را لازم شمرده است،^{۱۰} در نتیجه، دیجیتالی شدن اسناد تجاری، سؤالاتی را درخصوص این بهترین شیوه پرداخت مطرح می‌نماید که این سؤالات توجه و بررسی جدی‌ای را می‌طلبد. این مقاله بررسی می‌نماید که آیا در قلمرو تجارت الکترونیک جایگزین‌های ممکن و قابل قبولی برای اعتبارات اسنادی وجود دارد؟ یا اینکه اعتبارات اسنادی می‌تواند به‌نحو مؤثری غیرمادی شود تا با تجارت الکترونیک انطباق و سازگاری یابد؟ پاسخگویی به این سؤالات مستلزم مطالعه چهار موضوع مهم است: (۱) دلایل ترجیح و تقدم اعتبارات اسنادی به‌عنوان یک شیوه پرداخت (۲) اهمیت و فایده اعتبارات اسنادی در قلمرو تجارت الکترونیک (۳) جایگزین‌های ممکن برای اعتبارات اسنادی و (۴) قابلیت اجرایی اعتبارات اسنادی الکترونیک.

بخش دوم مقاله با تأکید بر اینکه اعتبارات اسنادی سه مصلحت و منفعت بنیادین – تضمین، نقدینگی، و نزدیکی – را برای طرفهای تجاری فراهم می‌آورد، در حالی که سایر شیوه‌های پرداخت قادر به برآورده ساختن این مصالح نیستند، به بررسی دلایل رواج و شیوع اعتبارات اسنادی می‌پردازد. در این بخش چهار شیوه اصلی پرداخت بازمینی و بررسی می‌شود، زیرا مطلوبیت و رواج اعتبارات اسنادی هنگامی که با سایر شیوه‌های پرداخت مقایسه شود، بهتر فهمیده می‌شود. بخش سوم استمرار فایده و اهمیت اعتبارات اسنادی در تجارت الکترونیک را مورد مطالعه قرار می‌دهد. در این بخش به این سؤال پاسخ می‌گوییم که آیا نیازهایی که توسط اعتبارات اسنادی برآورده می‌شود، همچنان در تجارت الکترونیک نیز مطرح است یا خیر. این بخش به این نتیجه می‌انجامد که هرچند الکترونیکی شدن اسناد ممکن است طبیعت نیازها را تغییر دهد، لیکن این نیازها همچنان در تجارت الکترونیک نیز محلی از اعراب خواهد داشت. بخش چهارم امکان

پرداخت طلب از سوی واردکننده، خود تنزیل‌کننده خطر اعتبار را به دوش می‌کشد و برای بازپرداخت آن حق رجوع به صادرکننده (انتقال‌دهنده طلب) ندارد. برای مطالعه تفصیلی درخصوص خرید دین رک.

Anthony N. Cox & John A. Mackenzie, *International Factoring* (1986); Horst-Ulrich Jäger, *Export Factoring and Forfaiting, in the Law of International Trade Finance* 277 (Norbert Horn ed., 1989).

8. Michael Stathopoulos, *Introductory Remarks – Modern Techniques, in Modern Techniques for Financial Transactions and Their Effects on Currency* 3, 10-11 (Michael Stathopoulos ed., 1995); Duncan Bentley & Patrick Quirk, *A Proposal for Electronic Transactions Tax Collection in the Context of Tax-Driven Reform of Banking Laws*, 14 *J. Int'l Banking L.* 327, 328 (1999).

9. E.P. Ellinger, *Documentary Credits and Finance by Mercantile Houses, in Benjamin's Sale of Goods* 23-001 (A.G. Guest *et al.* Eds., 5th ed. 1997) [hereinafter Ellinger, *Documentary Credits*].

10. Samuel O. Maduegbuna, *the Effects of Electronic Banking Techniques on the Use of Paper-Based Payment Mechanisms in International Trade*, 1994, *J. Bus. L.* 338, 345-47 [hereinafter Maduegbuna, *Effects of Electronic Banking Techniques*].

برآورده شدن منافع و مصالح تجار از طریق شیوه‌های جایگزین پرداخت را مطالعه کرده و نتیجه می‌گیرد که هم‌اکنون هیچ شیوه جایگزینی که بتواند نیازهای تجار را همانند اعتبارات اسنادی یا بهتر از آن پاسخگو باشد، وجود ندارد. بخش پنجم تطبیق و همسازی اعتبارات اسنادی با تجارت الکترونیک را بررسی می‌نماید و بخش ششم به نتیجه‌گیری مقاله اختصاص یافته است.

۲- دلایل رواج و شیوع اعتبارات اسنادی

اعتبارات اسنادی رایج‌ترین شیوه پرداخت است، زیرا منافع تمام اطراف دخیل در معامله را تضمین و تأمین می‌کند، برای واردکننده (خریدار) و صادرکننده (بایع) نقدینگی و منابع مالی مهیا می‌کند و امکان اقامه دعوا علیه یک شخص حقوقی محلی را در صورت بروز اختلاف برای طرفین معامله فراهم می‌آورد. از لحاظ این اوصاف و مزایا، اعتبارات اسنادی در مقایسه با دیگر شیوه‌های پرداخت، بی‌دلیل و بی‌همتا است. به‌منظور تبیین علل تقدم و ترجیح اعتبارات اسنادی در بیع بین‌المللی، این بخش مختصراً چهار شیوه سنتی پرداخت را بررسی می‌کند و معایب عمده سه روش پرداخت غیر از اعتبار اسنادی را مورد تأکید قرار می‌دهد.

الف- پرداخت نقدی یا پیش پرداخت ثمن

پرداخت نقدی یا پیش پرداخت ثمن به‌طور خلاصه عبارت است از توافقی که به‌موجب آن خریدار مطابق عقد بیع وجوهی را پیش از ساخت، تدارک یا ارسال کالای موضوع قرارداد، به حسابی در دسترس بایع واریز می‌کند. هر چند ارائه تعریفی دقیق از روش پیش‌پرداخت دشوار است،^{۱۱} لیکن تمام تعاریفی که از این روش به‌دست داده شود در یک خصیصه کلیدی با یکدیگر مشترک خواهند بود و آن خصیصه دسترسی بایع به ثمن پیش از اجرای تعهدات قراردادی است.^{۱۲} مع‌هذا، پیش‌پرداخت واقعی تنها طریقی نیست که براساس آن خریدار می‌تواند ثمن را پیش از ارسال محموله در اختیار بایع قرار دهد. به‌عنوان مثال، پیش‌پرداخت ممکن است از طریق اعتبارات «قبل از صدور کالا» یا اعتبارات دارای «شرط قرمز» که برخلاف پرداخت نقدی، نیازمند انعقاد قرارداد با بانک به‌منظور اعطای اعتبار است، به انجام رسد.^{۱۳}

11. John S. Mo, International Commercial Law 292 (1996).

نویسنده کتاب معتقد است که این دشواری ناشی از آن است که «تغییرات و نوسانات فراوانی در استفاده از این روش پرداخت وجود داشته است».

12. *Ibid.*

13. D'Arcy *et al.*, *supra* note 4. at 201-02.

هدف از اعتبار قبل از صدور کالا که گاهی اعتبار پیش‌پیش نامیده می‌شود، مساعدت به صادرکننده جهت تولید یا تدارک مبیع است. اعتبار در زمانی قبل از ارسال کالا و در مقابل اسنادی غیر از اسناد حمل قابل پرداخت است. متقاضی اعتبار به بانک

روش پیش‌پرداخت اگرچه برای صادرکننده امن و بی‌خطر است، اما برای واردکننده پرمخاطره است. واردکننده نمی‌تواند مطمئن باشد که مبیع یا مقدار صحیحی از آن تسلیم خواهد شد. افزون بر این، در صورت ورشکستگی صادرکننده، واردکننده ممکن است، با وجود اینکه ثمن آن را پرداخته اما بر کالا حقی نداشته باشد.

دلیل دیگر اینکه روش پیش‌پرداخت، مطلوب واردکنندگان نمی‌باشد، آن است که واردکننده با پرداخت ثمن به صادرکننده پیش از دریافت کالا، [بخشی از] سرمایه خود را تا پایان معامله در خارج کشور معطل گذاشته است. واردکننده برای دادن اعتبار به صادرکننده ممکن است در وضعیت مالی چندان مناسبی نبوده یا مایل نباشد که سرمایه در گردش خود را برای مدت زمان قابل توجهی معطل گذارد.^{۱۴} بنابراین، جای تعجب نیست که پیش‌پرداخت، روش رایج پرداخت نمی‌باشد. امروزه این روش عمدتاً در میان شرکتهای وابسته به همدیگر مورد استفاده است.

ب- پرداخت وعده‌دار یا حساب مفتوح

پرداخت وعده‌دار یا «حساب مفتوح» توافقی است که به موجب آن واردکننده تعهد می‌کند همزمان یا ظرف موعد مشخصی پس از انجام عمل معینی - معمولاً ارسال کالا - از سوی صادرکننده مبلغی پول را به حساب تعیین‌شده‌ای - معمولاً حساب صادرکننده - واریز نماید.^{۱۵} گاهی واردکننده تعهد می‌کند که فقط ثمن قرارداد را همزمان با دریافت کالا پرداخت کند. در این شکل از توافق، صادرکننده کالا را ارسال نموده و اسناد حمل یا خود کالا^{۱۶} را به همراه صورت حسابی دایر بر مطالبه ثمن به واردکننده تسلیم می‌نماید.^{۱۷} واردکننده سپس بابت ثمن، یک برات بانکی یا چک برای صادرکننده می‌فرستد یا وجه ثمن را از طریق انتقال الکترونیکی اعتبار، انتقال تلگرافی، انتقال پستی یا شیوه مورد توافق دیگری به حساب معرفی شده

دستور می‌دهد که ثمن یا بخشی از آن را در برابر ارائه سندی از قبیل قبض انبار پرداخت کند... در این باره رک. به همان منبع.

۱۴. معمولاً از زمانی که صادرکننده شروع به تولید یا تهیه کالا از عرضه‌کننده دیگری مطابق با سفارش خریدار می‌نماید، تا زمانی که صادرکننده کالا را ارسال می‌کند، و تا زمان تحویل گرفتن کالا از سوی واردکننده، و تا زمانی که خریدار قادر می‌گردد کالا را به فروش رسانده و ثمن را دریافت کند، مدت زمان طولانی‌ای لازم است. در این باره رک.

Allan, *supra* note 2, at 323-24.

15. *Ibid*, at 298.

۱۶. برحسب شروط قرارداد پایه، بایع ممکن است پیش از تسلیم اصل مبیع، با ارائه اسناد حمل و سیاهه تجاری ثمن را مطالبه کند، یا اینکه بایع ممکن است ثمن را پس از رسیدن مبیع به مقصد مطالبه کند. به‌طور خلاصه، ثمن ممکن است در مقابل تسلیم اسناد یا در مقابل تسلیم اصل مبیع مطالبه گردد.

17. Ross P. Buckley, Security for Trade Finance, in *Securities over Personal Property* 228, 229 (Craig C. Wappett & David E. Allan eds. 1999) [hereinafter Buckley, Security for Trade Finance].

صادرکننده حواله می‌نماید.^{۱۸} این نوع حواله وجه از طریق سیستم بانکی به انجام می‌رسد اما هیچ اعتبار بانکی یا وثیقه‌ای جهت معامله داده نمی‌شود.

آشکارترین حسن پرداخت دارای موعد، این است که این روش هزینه‌های پرداخت را کاهش می‌دهد، زیرا طرفین قرارداد کارمزدهای بالای بانکی و حق الزحمه‌های مربوط به اعتبارات اسنادی و سایر شکل‌های پرداخت که متضمن ضمانت بانک و وثیقه است، را متحمل نمی‌شوند،^{۱۹} اما این مزیت در مقایسه با معایب فراوانی که این شیوه پرداخت در قلمرو قراردادهای بیع بین‌المللی به همراه دارد، ناچیز می‌نماید. در فرض استفاده از روش پرداخت وعده‌دار، صادرکننده با این خطر مواجه است که در صورت عدم پرداخت ثمن توسط واردکننده، فاقد پناهگاه و مأمّن کارآمدی است.^{۲۰} از آنجا که صادرکننده درخواست پرداخت ثمن را غالباً همراه با تسلیم کالا ارائه می‌کند، لذا مادامی که واردکننده از پرداخت ثمن قصور نکرده، بایع حق اقامه دعوا علیه وی را نخواهد داشت و بدین‌سان صادرکننده ممکن است دیگر قادر به استرداد کالا نباشد.^{۲۱}

با توجه به اینکه اقامه دعاوی بین‌المللی امری پیچیده، پرهزینه و وقت‌گیر است، بنابراین روش پرداخت دارای موعد تنها به‌هنگامی مناسب است که صادرکننده با واردکننده و وضع اعتبار مالی وی سابقه‌آشنایی دارد. روش پرداخت وعده‌دار یا حساب مفتوح در بیع بین‌المللی رایج نیست. این روش غالباً میان شرکتهای وابسته در معاملات داخلی مرسوم است.^{۲۲}

ج- وصول اسنادی (ترتیبات وصولی)

وصول اسنادی مکانیسمی قدیمی است^{۲۳} که از طریق آن بانک طبق درخواست یا دستور صادرکننده با ارائه یک یا چند برات و اسناد حمل مربوط به واردکننده ثمن را از واردکننده وصول می‌نماید.^{۲۴} این روش در قدیمی‌ترین شکل خود که بیع اسنادی نامیده می‌شود، مستلزم آن بود

18. Allan, *supra* note 2, at 323-26.

19. این بدین معنا نیست که طرفین در این روش اصلاً اجرت یا کارمزد بانکی نمی‌پردازند. آنها در ازای استفاده از خدمات هر بانک کارمزد می‌پردازند، لیکن این کارمزد در مقایسه با کارمزدی که در وصول اسنادی یا اعتبارات اسنادی پرداخت می‌شود، ناچیز و اندک است.

20. Allan, *supra* note 2, at 323-26.

21. Guenter Treitel, C.I.F. Contracts, in Benjamin's Sale of Goods §§ 19-001, 19-185 (A.G. Guest *et al.* Eds., 5th ed. 1997).

22. به‌عنوان نمونه رک.

Samuel O. Maduegbuna, The Collection of Bills in International Trade, 8 Banking Fin. L. Rew, 155, 165-66 (1993) [hereinafter Maduegbuna, Collection of Bills in International Trade].

23. John F. Dolan, The Law of Letters of Credit: Commercial and Standby Credits ¶1.03 (1984).

24. Mo, *supra* note 11, at 299.

که صادرکننده با به کارگیری یک متصدی حمل به وی دستور دهد مادامی که خریدار (گیرنده) ثمن را نپرداخته یا یک سند قابل معامله دایر بر تعهد به پرداخت ثمن را امضا نکرده است، از تسلیم کالا به وی خودداری کند.^{۲۵}

در رویه امروزی، وصول اسنادی دارای انواع و اقسام گوناگونی است.^{۲۶} در شکل سنتی صادرکننده کالا را مطابق عقد بیع ارسال می کند و [سپس] اسناد حمل لازم را که معمولاً شامل بارنامه قابل معامله به همراه براتی است که برعهده خریدار صادر نموده به بانک خود (بانک حواله کننده) تسلیم می نماید.^{۲۷} بانک صادرکننده با تصریح اینکه آیا عملیات به نحو «تحویل اسناد در مقابل پرداخت»* (D/P) یا به نحو «تحویل اسناد در مقابل قبولی»** (D/A) باشد، اسناد و برات موصوف را به منظور ارائه به واردکننده برای بانک کارگزار (بانک وصول کننده) واقع در کشور واردکننده ارسال می کند.^{۲۸} اگر وصول به نحو اسناد در مقابل پرداخت باشد، بانک وصول کننده در ازای پرداخت ثمن [از سوی واردکننده] اسناد را آزاد می کند و پول دریافتی را به بانک صادرکننده می فرستد و این بانک نیز به نوبه خود پول را در اختیار صادرکننده قرار می دهد. چنانچه وصول به نحو اسناد در مقابل قبولی باشد، بانک وصول کننده به صرف قبولی برات توسط واردکننده اسناد را آزاد می نماید. برات قبولی شده به صادرکننده عودت داده می شود و وی معمولاً با تنزیل آن، وجه حاصله را دریافت می کند؛ یعنی صادرکننده موافقت می کند که با کسر مبلغ اندکی از برات وجه آن را فوراً دریافت کند.^{۲۹} در سررسید، برات به منظور ارائه به واردکننده جهت پرداخت به بانک واقع در خارج فرستاده می شود و سپس پول دریافتی به صادرکننده یا چنانچه صادرکننده برات را تنزیل کرده باشد، به مؤسسه تنزیل کننده حواله می گردد.^{۳۰}

---

25. Dolan, *supra* note 23, ¶ 1.03.

26. Mo., *supra* note 11, at 299-301.

۲۷. در مورد «وصول ساده» صادرکننده تنها اسناد مالی از قبیل برات، سفته، چک، رسید پرداخت و اسناد مشابهی که جهت دریافت وجه مورد استفاده است، را بدون اسناد حمل از قبیل بارنامه، سیاهه تجاری و بیمه نامه، از طریق بانک خود برای واردکننده می فرستد. در این نوع از وصول اسنادی، صادرکننده معمولاً خود مستقیماً اسناد حمل را برای واردکننده می فرستد. در این باره رک.

Maduegbuna, Collection of Bills in International Trade, *supra* note 22, at 167-68.

*. Documents on Payment.

** . Documents on Acceptance.

۲۸. در آنچه وصول مستقیم نامیده می شود، بایع با اجازه بانک خود (بانک حواله کننده)، اسناد مالی، اسناد تجاری و اسناد حاوی دستورات را به بانک وصول کننده یا بانک ابلاغ کننده ارسال می کند. این شکل از وصول اسنادی، برقراری تماس مستقیم بین بایع و بانک وصول کننده را ممکن می سازد، اما بانک وصول کننده به عنوان نماینده بانک حواله کننده عمل می کند به نحوی که گویا بانک حواله کننده دستور وصول داده است. در این باره رک.

Mo., *supra* note 11, at 314-15.

29. Maduegbuna, Collection of Bills in International Trade, *supra* note 22, at 167-68.

۳۰. برای مطالعه تفصیلی در خصوص وصول اسنادی رک.

وصول اسنادی معمولاً مشتمل بر دو دسته از اسناد است که عبارتند از اسناد تجاری و اسناد مالی.^{۳۱} اسناد تجاری شامل بارنامه، بیمه‌نامه یا گواهی بیمه، سیاهه تجاری، گواهی بازرسی، گواهی مبدأ، مجوزهای صادرات و واردات، گواهی بهداشت و سایر اسناد غیرمالی است.^{۳۲} اسناد مالی شامل حوالجات، بروات تجاری و سفته می‌باشد.^{۳۳} عملیات اعتبارات اسنادی نیز همانند اسنادی که در وصول اسنادی معمول است، متضمن استفاده از اسناد تجاری و اسناد مالی است. وصول اسنادی نیز دو مزیت برای صادرکننده به‌همراه دارد. اولاً، صادرکننده، کالا را تا زمانی که واردکننده، ثمن را نپرداخته یا برات را قبول ننموده است، به‌عنوان تضمین در اختیار دارد. ثانیاً، صادرکننده حتی پس از اعطای اعتبار به واردکننده نیز می‌تواند به ثمن دست یابد زیرا وی می‌تواند برات را تنزیل و وجه آن را دریافت کند.^{۳۴}

وصول اسنادی مزایای متقابلی را برای واردکننده نیز به‌همراه دارد. مهمترین مزیت این است که واردکننده امکان می‌یابد پیش از پرداخت یا قبولی برات، اسناد مالکیت را واریسی و کنترل نماید. چنانچه اسناد رضایت‌بخش بود، اهداف واردکننده از حیث تضمین کیفیت و کمیت [مبیع] علی‌الظاهر برآورده شده است.^{۳۵} بدین سان وصول اسنادی به‌نحوی نیازهای طرفهای تجاری را برطرف می‌نماید که حد واسط بین مکانیسم پرداخت دارای موعده و روش پیش‌پرداخت می‌باشد.^{۳۶}

مع‌هذا، وصول اسنادی معایب خاص خود را دارد. از منظر صادرکننده، واردکننده ممکن است با امتناع از پرداخت یا قبول برات، برات صادره را پرداخت نکند، حال آنکه کالا در آبهای بین‌المللی در حال حمل است یا قبلاً به کشور واردکننده رسیده است. خودداری واردکننده از پرداخت در این مرحله بدین معنا است که صادرکننده ناگزیر است خریدار دیگری را جهت خرید کالا در خارج بیابد که ممکن است خریدار حی و حاضری در آنجا وجود نداشته باشد. در صورت فقدان خریدار و بازار فروش برای نقد کردن کالا، صادرکننده ممکن است ناگزیر شود با تحمل

C.R. Craigie, *The Collection of Bills in International Trade*, in *Current Problems of International Trade Financing* 100 (C.M. Chinkin *et al.* Eds., 1983); Erich Schinnerer, *Collection by Banks and its Documents*, in *The Law of International Trade Finance* 187-201 (Norbert Horn Ed., 1989).

31. Maduegbuna, *Collection of Bills in International Trade*, *supra* note 22, at 167-68.

32. رک. بند (ب) ماده ۲ قواعد متحدالشکل وصول اسنادی، نشریه شماره ۵۲۲ اتاق بازرگانی بین‌المللی (۱۹۹۵). در این باره بنگرید به نشانی اینترنتی زیر:

<http://kr.hubdeal.com/info/law16.html>

33. Maduegbuna, *Collection of Bills in International Trade*, *supra* note 22, at 167-68.

34. Dolan, *supra* note 23, ¶ 1.05.

35. Paul O'Hanlon, *Documentary Collection and Letters of Credit*, in *Trade Financing* 43, 47 (Charles J. Gmur ed., 1981); Maduegbuna, *Collection of Bills in International Trade*, *supra* note 22, at 165.

36. Alasdair Watson, *Finance of International Trade* 113 (2nd ed. 1981).

هزینه‌های اضافی کالا را مجدداً به کشور خود بازگرداند. چنانچه کالا فاسد شدنی بوده و در طی این مدت ارزش خود را از دست بدهد یا کالا در کشور صادرکننده قابل فروش نباشد، وضع از این نیز بدتر خواهد بود.

در صورت خودداری واردکننده از پرداخت ثمن، اصلی‌ترین ضمانت اجرایی که در اختیار صادرکننده خواهد بود مطالبه خسارات ناشی از تخلف از اجرای قرارداد است.^{۳۷} چنانچه لازم باشد خسارات در کشور واردکننده مطالبه شود، صادرکننده با مشکلات فراوان و هزینه‌های مربوط به اقامه دعوی بین‌المللی دست به گریبان خواهد بود.

افزون بر احتمال خودداری واقعی واردکننده از پرداخت ثمن، صادرکننده در معرض خطر ورشکستگی واردکننده نیز قرار دارد.^{۳۸} اگر واردکننده در زمانی که کالا ارسال شده و در حال حمل در آبهای بین‌المللی است یا به کشور واردکننده رسیده، ورشکسته شود وضعیت صادرکننده همانند وقتی خواهد بود که واردکننده از پرداخت ثمن امتناع می‌ورزد. در این حالت، صادرکننده ناگزیر است یا خریدار دیگری بیابد یا کالا را به مسیر دیگری حمل نماید. به‌علاوه، چنانچه واردکننده اسناد حمل را دریافت و کالا را قبض نموده و آن هنگام پیش از آنکه ثمن را به صادرکننده بپردازد، ورشکسته شود، وضعیت صادرکننده از این نیز بدتر خواهد بود. در چنین حالتی صادرکننده مجبور خواهد بود همچون یکی از طلبکاران فراوان فاقد وثیقه اقامه دعوا کند مگر اینکه در فرض بعیدی صادرکننده بر اموال واردکننده دارای حق وثیقه باشد یا در زمان ورشکستگی حق مالکیت بر مبیع را حفظ نموده باشد.^{۳۹}

د- اعتبارات اسنادی

روش اعتبارات اسنادی، به‌عنوان رایج‌ترین شیوه‌های پرداخت، عبارت است از قراردادی که به‌موجب آن واردکننده (صاحب حساب، متقاضی اعتبار) به بانک (بانک گشاینده اعتبار) دستور می‌دهد ثمن را به صادرکننده (ذی‌نفع اعتبار) بپردازد. بانک گشاینده اعتبار به مجرد ارائه اسناد مقرر، مستقیماً^{۴۰} یا به‌واسطه بانک دیگری (بانک معرفی شده) که در کشور صادرکننده واقع

37. Treitel, *supra* note 21, ¶¶ 19-182-93.

38. Ellinger, *Documentary Credits*, *supra* note 9, ¶ 23-001.

39. Aluminium Industries Vassen B.V. v. Romalpa Aluminium Ltd., 1 W.L.R. 676 (C.A. 1976).

۴۰ بانک گشاینده اعتبار می‌تواند مستقیماً اعتبار را برای ذی‌نفع صادر کند، اما بانک گشاینده بندرت این گونه عمل می‌کند. تقریباً همواره بانکهای گشاینده اعتبار از خدمات بانکهای مستقر در کشور ذی‌نفع استفاده می‌کنند. در این باره رک. Alan Ward & Robert Wight, *Tortious Liability of an Advising Bank in the Letter of Credit Transaction*, 10 J. Int'l Banking L. 136, 136 (1995).

است، ثمن را به صادرکننده می‌پردازد.^{۴۱} اعتبارات اسنادی به‌نحو زیر عمل می‌کند:^{۴۲}

متقاضی اعتبار (خریدار) قرارداد بیعی با ذی‌نفع اعتبار (بایع) منعقد می‌کند که در آن شرط شده ثمن از طریق اعتبارات اسنادی پرداخت شود.

خریدار از بانک خود (بانک گشاینده اعتبار) درخواست می‌کند اعتباری را به نفع بایع افتتاح نماید. در این قرارداد به تفصیل شرایطی که بانک براساس آن اعتبار را افتتاح می‌کند و اسناد مقرر برای پرداخت تعیین می‌گردد.

بانک گشاینده، اعتبار را مطابق دستورات خریدار تنظیم و از بانک معرفی شده درخواست می‌کند که افتتاح اعتبار به نفع بایع و شرایط آن را به بایع اطلاع دهد.

بانک معرفی شده، اعتبار را به بایع ابلاغ می‌کند و چنانچه تأیید لازم باشد، آن را تأیید می‌کند.

بایع مبیع را ارسال و اسناد مقرر را به‌منظور دریافت ثمن یا تحصیل قبولی برات صادره، به بانک معرفی شده ارائه می‌کند.

بانک معرفی شده اسناد ارائه شده را با اعتبار تطبیق داده و چنانچه اسناد منطبق با اعتبار باشد، برات صادره از سوی بایع را پرداخت یا قبول می‌نماید.

بانک معرفی شده اسناد را به‌منظور بازپرداخت وجهی که به نیابت تأدیه کرده، به بانک گشاینده اعتبار می‌فرستد.

۴۱. در رویه اعتبارات اسنادی، شعب یک بانک در کشورهای مختلف بانکهای مستقل و جدای از هم محسوب می‌شوند. رک. ماده ۲ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)، نشریه شماره ۵۰۰ اتاق بازرگانی بین‌المللی (۱۹۹۳). UCP نخستین بار توسط اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) در سال ۱۹۳۳ منتشر شد و در سالهای ۱۹۵۱، ۱۹۶۲، ۱۹۷۴، ۱۹۸۳ و ۱۹۹۳ مورد تجدیدنظر قرار گرفت. UCP از حیث شکلی مجموعه‌ای از شروط قراردادی استاندارد است و باید از طریق ارجاع در اعتبار اسنادی گنجانده و شرط شود تا حاکم بر آن باشد. در عمل UCP تقریباً در کلیه اعتبارات اسنادی شرط و گنجانده می‌شود و در واقع بر کلیه اعتبارات اسنادی حکومت می‌کند. از دیدگاهی عملی UCP همچون قانونی موضوعه است و لذا منبع اصلی حقوق اعتبارات اسنادی به‌شمار می‌آید. در این باره رک.

Ross P. Buckley, *The 1993 Revision of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits*, 28 Geo. Wash. J. Int'l L. & Econ. 265, 265 n.1 (1995) [hereinafter Buckley, 1993 Revision of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits].

۴۲. ادبیات حقوقی و آثار فراوانی درباره اعتبارات اسنادی وجود دارد، چندان که می‌توان مطالعات مفصل و جامعی را درخصوص عملیات اعتبارات اسنادی یافت. در این باره به‌عنوان نمونه رک.

Paul Todd, *Bills of Lading and Bankers' Documentary Credits* (3rd ed. 1998); H.C. Gutteridge & Maurice Megrah, *The Law of Banker's Commercial Credits* (7th ed. 1984); Lazar Sarna, *Letters of Credit: The Law and Current Practice* (2nd ed. 1986); Matti Kurkela, *Letters of Credit under International Trade Law: UCC, UCP and Law Merchant* (1985); Michael Rowe, *Guarantees, Standby Letters of Credit and other Securities* (1987) [hereinafter Rowe, *Guarantees*]; Ljudevit Rosenberg, *The Law of International Documentary Credits: Principles, Liabilities and Responsibilities*, in *International Contracts and Payments* 51-67 (P. Sarcevic & P. Volken eds., 1991); Schmitthoff, *International and Procedural Aspects of Letters of Credit*, *supra* note 4, at 227-42.

بانک گشاینده اعتبار اسناد را کنترل و بازبینی نموده و چنانچه منطبق با شرایط اعتبار بود، وجه تأدیه شده از سوی بانک معرفی شده را بازپرداخت می‌کند. خریدار اسناد را از بانک گشاینده اعتبار دریافت داشته، به متصدی حمل ارائه کرده، و کالا را تحویل می‌گیرد. برحسب توافق بین طرفین (بانک گشاینده اعتبار و خریدار)، خریدار ممکن است مبلغ اعتبار را قبل یا بعد از دریافت اسناد به بانک گشاینده بازپرداخت کند. بانک معرفی شده، بسته به قراردادی که با بانک گشاینده اعتبار منعقد نموده، ممکن است با یکی از این سه عنوان عمل کند: به‌عنوان بانک ابلاغ‌کننده، به‌عنوان بانک تأییدکننده، یا به‌عنوان بانک کارگزار.^{۴۳}

یک بانک ابلاغ‌کننده صرفاً افتتاح اعتبار را به اطلاع ذی‌نفع می‌رساند و هیچ مسئولیت قراردادی در مقابل ذی‌نفع برعهده نمی‌گیرد.^{۴۴} بانک ابلاغ‌کننده صریحاً اعلام خواهد کرد که درخصوص اعتبار هیچ تعهدی برعهده ندارد. مع‌ذالک، بانک ابلاغ‌کننده پیش از ابلاغ اعتبار به ذی‌نفع، باید با اعمال مراقبتی معقول، صحت و اصالت اعتبار را بررسی و کنترل نماید.^{۴۵} اگر بانک ابلاغ‌کننده قادر نباشد صحت و اصالت ظاهری اعتبار را احراز نماید، باید بدون تأخیر این امر را به بانک گشاینده اطلاع دهد.^{۴۶} چنانچه بانک، با وجود این، تصمیم گرفت اعتبار را به ذی‌نفع ابلاغ کند مکلف است به ذی‌نفع اطلاع دهد که قادر به احراز صحت و اصالت اعتبار نمی‌باشد.^{۴۷} این احتمالاً تنها تعهدی است که بانک ابلاغ‌کننده در مقابل ذی‌نفع برعهده دارد. در صورت خودداری بانک ابلاغ‌کننده از دادن اطلاع به ذی‌نفع نسبت به ناتوانی در احراز صحت و اصالت اعتبار، بانک مزبور ممکن است براساس قواعد عمومی مسئولیت مدنی، در مقابل ذی‌نفع مسئول شناخته شود، مشروط بر اینکه ذی‌نفع به‌سبب این امر خسارت دیده باشد.^{۴۸} بانک ابلاغ‌کننده ممکن است مجاز باشد که از طرف بانک گشاینده اعتبار، یک سری اسناد منطبق را که از سوی ذی‌نفع ارائه می‌شود، قبول نماید و بروات صادره توسط ذی‌نفع را

---

۴۳. بانک معرفی شده ممکن است نقشها و مأموریت‌های گوناگون دیگری نیز به‌عهده گیرد. گاهی بانک معرفی شده ممکن است یک بانک بزرگ در یک مرکز تجاری کلان واقع در کشور بایع باشد. این بانک به‌نوبه خود ممکن است به بانک ثالثی واقع در شهر محل اقامت بایع که احتمالاً بانک کوچک‌تری است، دستور دهد که اعتبار را ابلاغ یا تأیید نماید. در موارد دیگری، بانک ابلاغ‌کننده یا تأییدکننده ممکن است جدا و متمایز از بانکی باشد که اسناد را قبول و پرداخت می‌کند یا بروات را مورد معامله قرار می‌دهد. برای مطالعه بیشتر در این باره رک.

Clive M. Schmitthoff, *Schmitthoff's Export Trade*, 403-04, 403 n. 24, 423-28 (9th ed. 1990);
و همچنین رک. بندهای (الف) (۳) و (ب) (۳) ماده ۹ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

44. Ward & Wight, *supra* note 40, at 136.

۴۵. رک. بند (الف) ماده ۷ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

۴۶. همان.

۴۷. رک. همان، بند (ب) ماده ۷.

48. Ward & Wight, *supra* note 40, at 139-40.

پرداخت یا قبول کند و در سررسید بپردازد یا براساس اعتبار، بروات را معامله و انتقال دهد.^{۴۹} مع‌هذا، این نقشهای اضافی هیچ تعهدی برای بانک ابلاغ‌کننده در مقابل ذی‌نفع مبنی بر پرداخت، قبول بروات یا معامله و انتقال بروات ایجاد نمی‌کند.^{۵۰}

بانک تأییدکننده معمولاً بنا به درخواست بانک گشاینده اعتبار،^{۵۱} تعهد خاص خود را به تعهد بانک گشاینده اضافه می‌نماید.^{۵۲} تأیید، تعهدی را بر دوش بانک تأییدکننده قرار می‌دهد دایر بر اینکه برات صادره از سوی بایع را پرداخت یا قبول نماید، مشروط بر اینکه صادرکننده اسناد مقرر را ارائه نموده و کلیه شرایط و لوازم دیگر اعتبار را واجد باشد.^{۵۳} بدین‌سان، ذی‌نفع، هم از جانب بانک گشاینده اعتبار و هم از جانب بانک تأییدکننده تعهدی را به نفع خود تحصیل می‌کند.

بانک کارگزار، اعتبار اسنادی را به نام خود افتتاح و به ذی‌نفع ابلاغ می‌کند بدون اینکه از [هویت] بانک اصلی گشاینده اعتبار ذکر می‌کند. به موجب این ساز و کار تنها تعهدی که بایع به دست می‌آورد تعهد بانک کارگزار است.^{۵۴} نسبت به بایع، بانک کارگزار، بانک گشاینده اعتبار به‌شمار می‌آید، اما در واقع بانک گشاینده اعتبار واقع در کشور خریدار است که در برابر بانک کارگزار مسئول است.^{۵۵}

اعتبار اسنادی ممکن است قابل فسخ یا غیرقابل فسخ باشد. در کلیه اعتبارات اسنادی باید به وضوح اشاره شود که آیا اعتبار قابل فسخ بوده یا غیرقابل فسخ می‌باشد، و در صورت فقدان چنین اشاره‌ای، اعتبار غیرقابل فسخ محسوب می‌گردد.^{۵۶} از یک سوی، اعتبارات اسنادی

---

49. E.P. Ellinger, Letters of Credit, in The Transnational Law of International Commercial Transactions 241, 245 (Norton Horn & Clive M. Schmitthoff eds., 1982) [hereinafter Ellinger, Letters of Credit].

۵۰. رک. بند (ج) ماده ۱۰ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

۵۱. مع‌هذا، در بعض موارد ذی‌نفع از بانک ابلاغ‌کننده درخواست می‌کند که اعتبار را تأیید کند و موافقت می‌نماید که کارمزد مرسوم تأیید را به بانک مزبور بپردازد. این نوع تأیید، «تأیید ساکت و آرام» نام گرفته است. در این باره رک.

Ellinger, Documentary Credits, *supra* note 9, at 1672.

52. Ellinger, Letters of Credit, *supra* note 49, at 245.

اغلب اعتبارات اسنادی، به‌صورت تأیید شده است زیرا تأیید اعتبار باعث می‌گردد در صورت عدم پرداخت صادرکننده حق مستقیمی در برابر بانک محلی برای پرداخت داشته باشد [و بتواند علیه بانک محلی اقامه دعوا کند].

53. Reade H. Ryan, General Principles and Classifications of Letters of Credit, in Letters of Credit and Bankers' Acceptances 11, 50-52 (1988);

همچنین رک. ماده ۹ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

۵۴. به عنوان نمونه رک.

Scandinaviska Kreditaktiebolaget v. Barclays Bank, 22 Lloyd's List L. Rep. 523 (K.B. 1925).

55. Ellinger, Documentary Credits, *supra* note 9, at 1733.

56. *Ibid.*

۵۷. رک. ماده ۶ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP). این ماده اماره مقرر در ماده ۷ ویرایش ۱۹۸۳ (UCP) و ویرایشهای قبلی UCP را معکوس و وارونه کرده است.

قابل فسخ، تعهد قانوناً الزام‌آوری بین بانک گشاینده و بایع ایجاد نمی‌کند و می‌تواند در هر زمانی بدون نیاز به دادن اطلاع به بایع، تغییر داده شده یا فسخ شود.^{۵۸} مع‌هذا، بانک معرفی شده‌ای که پیش از دریافت اطلاعیه فسخ، الغا یا تغییر اعتبار اسناد ارائه شده به موجب اعتبار را می‌پذیرد و برات صادره را پرداخت، قبول یا معامله می‌کند، حق دارد وجه پرداختی را از گشاینده اعتبار مطالبه کند.^{۵۹} از سوی دیگر، اعتبار اسنادی غیرقابل فسخ موجب تعهدی لازم و قاطع بر دوش بانک گشاینده است که براساس آن شروطی که جهت پرداخت در اعتبار، گنجانده شده بدون توافق بانک گشاینده، بانک تأیید شده - اگر وجود داشته باشد - و ذی‌نفع اعتبار قابل اصلاح و الغا نیست.^{۶۰} در عمل، غالب اعتبارات اسنادی به صورت غیرقابل فسخ می‌باشد و اعتبارات اسنادی قابل فسخ، غیرمعمول است.^{۶۱}

ه- مزایای اعتبارات اسنادی

مزایای اعتبارات اسنادی بر سایر شیوه‌های پرداخت عبارت از تضمین، تأمین نقدینگی و منابع مالی و نزدیکی است که امتیازاتی بس مهم و حیاتی در تجارت بین‌المللی می‌باشد.

۱- تضمین

از نظر صادرکننده، جمع [دو فاکتور] اعتبارات تجاری و ارزش اعتباری بانک ضامن معتبری که در محل اقامت صادرکننده واقع است، به اطمینان خاطر وی می‌افزاید. این امر امکان بی‌دفاع ماندن صادرکننده در مقابل خطرات ورشکستگی واردکننده یا عدم پرداخت ثمن را کاهش می‌دهد. در نبود اعتبارات اسنادی، صادرکننده چه بسا مایل نباشد با واردکننده‌ای معامله نماید که او را نمی‌شناسد، زیرا نمی‌خواهد بدون تضمین و اطمینان از پرداخت ثمن از کالای خود جدا شود.

۵۸. رک. بند (الف) ماده ۸ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)؛ همچنین رک. Cape Asbestos Co., Ltd. v. Lloyds Bank, Ltd., [1921] W.N. 274-75 (K.B.).

۵۹. رک. بند (ب) ماده ۸ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

۶۰. رک. همان، بند (د) ماده ۹؛ همچنین رک.

Boris Kozolchyk, The Legal Nature of The Irrevocable Commercial Letter of Credit, 14 Am. J. Comp. L. 395, 417 (1965).

لزوم توافق کلیه طرفین برای اصلاح یا فسخ اعتبار بدین معنا است که رد پیشنهاد اصلاح یا فسخ از سوی هر یک از طرفین، پیشنهاد مزبور را فاقد اثر می‌نماید. در این باره رک.

AMF Head Sports Wear, Inc. v. Ray Scott's All-American Sports Club, Inc., 448 F. Supp. 222, 224-25 (D. Ariz. 1978).

61. D'Arcy et al., supra note 4, § 11-024 at 195.

مقصود این نیست که بانک ورشکسته نمی‌شود.^{۶۲} به هر حال، احتمال اینکه بانکهای معتبر ورشکسته شوند، اندک است. مضافاً به اینکه، صادرکننده وضعیت اعتباری یک بانک را آسان‌تر از وضع اعتباری یک واردکننده خارجی می‌تواند ارزیابی کند. گذشته از این، چنانچه بانک پیش از پرداخت ثمن به صادرکننده ورشکسته شود، صادرکننده می‌تواند [جهت پرداخت ثمن] علیه واردکننده اقامه دعوا کند، قطع نظر از اینکه واردکننده قبلاً ثمن را کلاً یا جزئاً به بانک ورشکسته پرداخته باشد یا نپرداخته باشد.^{۶۳} بنابراین، صادرکننده پوشش حمایتی مضاعفی را داراست و تنها به هنگامی تحت تأثیر ورشکستگی قرار می‌گیرد که هم واردکننده و هم بانک، ورشکسته شوند. اعتبارات اسنادی، پرداخت ثمن به صادرکننده را به مجرد ارائه اسناد مقرر تضمین می‌کند، چنان تضمینی که در اثر اختلافات ناشی از قرارداد پایه بیع تضعیف نمی‌گردد.^{۶۴} با استفاده از اعتبارات اسنادی صادرکننده، با تهیه اسناد مقرر در اعتبار می‌توان با اطمینان خاطر از اینکه ثمن پرداخت خواهد شد، مبیع را ارسال کند.^{۶۵}

واردکننده نیز به سهم خود می‌تواند با بازپرداخت مبلغ اعتبار به بانک اسناد را دریافت نموده و با اطمینان از اینکه کالای منطبق با قرارداد، ارسال شده، کالا را تحویل بگیرد.^{۶۶} بدین سان، اعتبار اسنادی واردکننده را از خطر پرداخت ثمن به صادرکننده‌ای که تعهدات ناشی از معامله پایه را ایفا ننموده، مصون می‌دارد.

بانکهای در زنجیره پرداخت که معمولاً پیش از اینکه مبلغ اعتبار توسط واردکننده بازپرداخت شود، ثمن را می‌پردازند یا تعهد پرداخت مؤجل آن را برعهده می‌گیرند، بر اسناد حمل، حق وثیقه کسب می‌کنند.^{۶۷} بانک گشاینده اعتبار معمولاً بر اسناد، بر کالاهایی که این اسناد معرف آنها هستند و بر اموال عادی واردکننده حق وثیقه تحصیل می‌نماید.^{۶۸} بانک کارگزار،

یا

---

۶۲. بانک بارینگس، بانک پن اسکوار، بانک بانکو آمبروسیانو، بانک اعتبار و تجارت بین‌المللی را می‌توان به عنوان نمونه‌هایی از بانکهایی که ورشکست شده‌اند، ذکر کرد، هر چند در مورد دو بانک اخیر بعداً معلوم شد که اساساً فاقد خوشنامی و اعتبار بوده‌اند.

۶۳. Todd, *supra* note 42, at 57-59.

۶۴. طبعاً این تضمین و اطمینان در صورت بروز تقلب آشکار تضعیف خواهد شد.

۶۵. Buckley, Security for Trade Finance, *supra* note 17, at 230.

۶۶. تقلب، به‌ویژه تقلب در اعتبار که چندان نادر هم نیست، این تضمین و اطمینان را متزلزل می‌کند. برای مطالعه بیشتر در این باره رک.

Adam Johnson & Daniel Aharoni, Comment, Fraud and Discounted Deferred Payment Documentary Credits: The Banco Santander Case, 15 J. Int'l Banking L. 22 (2000); C.K. Agomo, The Autonomy of Banker's Documentary Credits: A Buyers Nightmare, 14 Nig. J. Contemp. L. 62, (1987); Note, Fraud in the Transaction: Enjoining Letters of Credit During the Iranian Revolution, 93 Harv. L. Rev. 992 (1980).

۶۷. Buckley, Security for Trade Finance, *supra* note 17, at 238-39.

۶۸. *Ibid.*

ابلاغ کننده، یا تأییدکننده نوعاً بر تعهد بانک گشاینده اعتبار یا گاهی بر اسناد حمل اعتماد و اتکا می کند.

۲- تأمین نقدینگی و منابع مالی

مکانیسم اعتبارات اسنادی افزون بر اینکه تضمین و اطمینان را برای طرفین به ارمغان می آورد، برای واردکننده و برای صادرکننده نقدینگی و منابع مالی را نیز عمدتاً برای مدت حمل تأمین می کند.^{۶۹} گذشته از موارد معدودی که واردکننده ثمن را پیش از ارسال کالا به بانک گشاینده اعتبار می پردازد، واردکننده تا زمانی که کالا به مقصد نرسیده و وی نیازمند اسناد حمل نیست ثمن را [به بانک گشاینده] بازپرداخت نمی کند.^{۷۰} از دیگر سوی، صادرکننده غالباً اسناد را اندک زمانی پس از ارسال کالا، ارائه و ثمن را دریافت یا قبولی بروات را می گیرد که می تواند برای نقد کردن بروات قبول شده آنها را معامله نموده یا تنزیل کند.

۳- نزدیکی جهت اقامه دعوا

اطراف دخیل در اعتبارات اسنادی اغلب با شخصی طرف رابطه و حساب هستند که در مملکت خودشان مستقر است. واردکننده با بانک گشاینده اعتبار سر و کار دارد، صادرکننده با بانک تأییدکننده اعتبار،^{۷۱} و بانکها با واردکننده یا صادرکننده، طرف رابطه می باشند. بنابراین، چنانچه مشکل و خطایی رخ نماید، هر یک از طرفین به شخص نزدیکی دسترسی خواهد داشت تا علیه او اقامه دعوا کند و این امر مانع از آن خواهد شد که اطراف معامله، هزینه سنگین اقامه دعوا در خارج را متحمل گردند.

69. Buckley, Security for Trade Finance, *supra* note 17, at 230.

70. *Ibid.*

۷۱. صادرکننده ممکن است با یک بانک ابلاغ کننده طرف رابطه باشد که در این صورت صادرکننده حق توسل و رجوع به بانک محلی را فاقد خواهد بود. اعتبارات اسنادی وقتی نزدیکی را تأمین می کند که مورد تأیید قرار گیرد یا از سوی یک بانک کارگزار به عنوان صادرکننده اعتبار، افتتاح گردد. اعتبارات اسنادی چنانچه مورد تأیید قرار نگیرد نزدیکی را فراهم نمی آورد مگر اینکه بانک گشاینده اعتبار برحسب اتفاق شعبه ای در کشور صادرکننده داشته باشد. هنگامی که بانک محلی صرفاً اعتبار را ابلاغ می کند بدون اینکه تعهد خود را بر آن بیافزاید، در این صورت بانک محلی در مقابل صادرکننده هیچ تعهدی مبنی بر پرداخت ثمن یا قبولی برات صادره برعهده نخواهد داشت. صادرکننده حق دارد به بانک گشاینده اعتبار رجوع کند نه بانک ابلاغ کننده اعتبار. صادرکنندگانی که نگران پرداخت ثمن می باشند، معمولاً درخواست تأیید اعتبار را می نمایند. در این مقاله، اعتبارات اسنادی تأیید شده مبنای مطالعات ما را تشکیل می دهد، با این همه اعتبارات اسنادی تأیید نشده نیز ممکن است عندالاقضا مورد اشاره قرار گیرد. در عمل، غالب اعتبارات اسنادی تأیید شده است. در این باره رک.

Ellinger, Letters of Credit, *supra* note 49, at 245.

و- معایب اعتبارات اسنادی

هرچند اعتبارات اسنادی بخوبی به تجارت بین‌المللی یاری می‌رساند، لیکن این مکانیسم فاقد اشکال نیست.^{۷۲} تأخیر، هزینه [بالا]، و تقلب از جمله مهمترین مشکلات جاری اعتبارات اسنادی است. فرایند اعتبارات اسنادی بسیار وقت‌گیر است، از تمام شیوه‌های دیگر گران‌تر است و در معرض تقلب قرار دارد.^{۷۳}

۱- تأخیر

در مورد اعتبارات اسنادی تأخیر به دو علت روی می‌دهد: نخست اینکه مکانیسم اعتبارات اسنادی مستلزم انتقال اسناد کاغذی است که این انتقال اغلب بطئی است.^{۷۴} صدور و انتقال اسناد کاغذی وقت‌گیر است.^{۷۵} تا زمانی که صادرکننده اسناد لازم جهت پرداخت را گردآوری و ارائه کند وقت قابل توجهی سپری می‌شود.

دومین سبب تأخیر آن است که اسناد ارائه شده غالباً با شرایط اعتبار، مغایرت و اختلاف دارد.^{۷۶} از آنجا که یکی از اصول بنیادین حقوق اعتبارات اسنادی این است که اسناد باید دقیقاً منطبق^{۷۷} با شروط اعتبار باشد (اصل رعایت دقیق اسناد)، بنابراین اختلاف و مغایرت در اسناد ارائه شده باعث بروز تأخیر می‌گردد.^{۷۸} معمولاً یک دوم تا دو سوم اسناد ارائه شده با شروط اعتبار، اختلاف و مغایرت دارند و در نخستین ارائه رد می‌شوند.^{۷۹} چنانچه مغایرتها جزئی و کم اهمیت باشد، بانکها غالباً از مشتریان خود استعلام می‌کنند که آیا مایلند از حق خود مبنی بر عدم پذیرش اسناد مغایر صرف‌نظر کنند یا خیر. روند نظرخواهی از مشتریان درخصوص اسناد مغایر نیز سبب بروز تأخیراتی می‌گردد.

72. Ross P. Buckley, Potential Pitfalls with Letters of credit, 70 Austl. L. J. 217, 217-18 (1996) [hereinafter Buckley, Potential Pitfalls].

73. *Ibid.*

74. Leonard W. Krouner, Profile on Indorsements in Letters of Indeminty, 14 Int'l Bus. Law. 271, 275 (1986); Kurt Gronfors, Towards Sea Waybills and Electronic Documents 63 [199].

75. Krouner, *Supra* note 74, at 275.

76. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 220.

77. مع‌هذا، این بدین معنا نیست «سندی که در آن نقطه تمام حروف (i) یا خط افقی حروف (t) افتاده یا حاوی اشتباهات چاپی واضحی است، به‌عنوان سند غیرمنطبق محسوب گردد». در این باره رک.

Roy Goode, Abstract Payment Undertaking and the Rules of the International Chamber of Commerce, 39 St. Louis U.L.J. 725, 740 (1995).

78. Sarna, *supra* note 42, at 73.

79. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 220; Bankers Trust Co. v. State Bank of India, 1 Lloyd's Rep. 587, 588 (Q.B. 1991), aff'g 2 Lloyd's Rep. 443 (C.A. 1991); Banque de L'Indochine et de Suez S.A. v. J.H. Rayner (Mincing Lane) Ltd., 1 Lloyd's Rep. 228, 233-34 (C.A. 1983).

اگرچه عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)،^{*} به‌عنوان نظام حقوقی حاکم بر اعتبارات اسنادی،^{۸۰} مهلت معقولی را پیش‌بینی می‌نماید که بانک باید ظرف آن مهلت اسناد را بررسی نموده و پذیرش یا رد خود را به ارائه‌کننده اعلام کند، لیکن این مهلت قابل تمدید است.^{۸۱} بانکهای گشاینده و تأییدکننده اعتبار، و هر بانک دیگری که ممکن است در معامله دخیل باشد، مهلت معقولی دارد تا پذیرش یا رد اسناد را بررسی و مشخص نماید و پذیرش یا رد اسناد را به طرف ارائه‌کننده اسناد اطلاع دهد، این مهلت نمی‌تواند از هفت روز بانکی از تاریخ دریافت اسناد تجاوز نماید.^{۸۲} مهلت مجاز در UCP را باید بر زمان جابجایی اسناد از یک طرف به طرف دیگر افزود. بنابراین، این مراحل ممکن است هفته‌ها به طول انجامد.^{۸۳}

اسناد الکترونیک در مقایسه با اسناد کاغذی سریع‌الصدور است، زیرا تنظیم آنها به‌نحو قابل توجهی خودکار شده است و به‌سرعت به گیرنده مورد نظر انتقال می‌یابد.^{۸۴} الکترونیکی شدن اسناد، تأخیر را که ملازم اسناد کاغذی است، از میان برمی‌دارد، زیرا صادرکنندگان کالا به‌سرعت می‌توانند اسناد را گردآوری کنند و مدت زمان انتقال اسناد به گیرندگان اعم از واردکنندگان یا بانکها بسیار اندک است.

در مورد اسناد الکترونیک، مشکلات مغایرت و اختلاف که درخصوص نوع و محتوای اسناد مطرح می‌شود، کماکان پابرجا خواهد بود مگر اینکه برای تحصیل اسناد بی‌عیب و نقص با محتوای صحیح دقت فوق‌العاده‌ای مبذول گردد. مع‌هذا، از آنجا که انتقال الکترونیکی اسناد سریع است، بنابراین حتی اسناد مغایر نیز می‌تواند به‌سرعت تصحیح شود. بدین‌سان، این امر می‌تواند موارد تأخیر را که غالباً همراه عملیات اعتبارات اسنادی کاغذی است، کاهش دهد. انتظار می‌رود با پیدایش سیستم‌های پیام‌رسانی الکترونیکی مشکلات راجع به تأخیر به‌نحو قابل چشم‌گیری کاهش یابد.

---

*. Uniform Customs & Practice.

۸۰. برای دیدن بحثی اجمالی درباره عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP) اتاق بازرگانی بین‌المللی رک. زیرنویس شماره ۴۱.

81. Buckley, 1993 Revision of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits, *supra* note 41, at 79 - 82.

۸۲. رک. بند (ب) ماده ۱۳ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

83. Buckley, 1993 Revision of the Uniform Customs and Practice for Documentary Credits, *supra* note 41, at 79-82.

۸۴. برای مطالعه بیشتر رک.

Robert Schware & Paul Kimberly, Information Technology and National Trade Facilitation 11-36 (1995); Valerie Leyland, Electronic Data Interchange: A Management View 5-17 (1993); Jeffrey B. Ritter, Defining International Electronic Commerce, 13 Nw. J. Int'l L. & Bus. 3 (1992).

❖ ۱۷۳ روشهای پرداخت ثمن در ...

۲- هزینه

به جهت حجم بالای کاری که بانکها در عملیات اعتبارات اسنادی انجام می‌دهند، خطراتی که تقبل می‌کنند، و مسئولیت‌ها و تعهداتی که برعهده می‌گیرند، نظام پرداخت اعتبارات اسنادی گران تمام می‌شود. بانکها در تعیین کارمزدها و حق‌العمل‌های خود عواملی چند را در نظر می‌گیرند. این عوامل شامل وظایف، زمان، خطرات، مسئولیتها و هزینه سرمایه می‌باشد. در مورد معاملات اعتبارات اسنادی، بانکها به هنگام تعیین کارمزدها و حق‌العمل‌های خود، گذشته از سایر عوامل، تعهدات خود و خطرات مربوط، وضع اعتباری متقاضی، وثیقه در دسترس، نقدینگی و منابع مالی که عرضه می‌کنند و مدت زمانی که در روند تهیه اسناد و پرداخت ثمن صرف می‌کنند، را در نظر می‌گیرند.

با وجود این هزینه‌ها، طرفین قراردادهای تجاری دائماً از اعتبارات اسنادی استفاده می‌کنند، چه اینکه محاسن عملیات اعتبارات اسنادی بر هزینه‌های آن برتری و فزونی دارد. چنانچه اعتبارات اسنادی در تجارت الکترونیک مورد استفاده قرار بگیرد مبنای و معیارهای تعیین کارمزدها ممکن است تغییر نماید. به‌عنوان مثال اتوماتیک شدن تهیه اسناد، زمان لازم برای تنظیم اسناد و بررسی اسناد جهت پذیرش یا رد آنها را کاهش می‌دهد.^{۸۵} انتظار می‌رود که این امر منجر به کاهش هزینه‌های استفاده‌کنندگان از اعتبارات اسنادی گردد. معیارها و مبنای دیگری که در محاسبه میزان کارمزد بانک مؤثر است مثل عوامل خطر و هزینه‌های تأمین مالی به هر فرد به‌طور خاص بستگی دارد و ارتباطی به الکترونیکی شدن اسناد ندارد.

۳- تقلب

تقلب در اعتبارات اسنادی تجاری یک معضل است، همانگونه که این معضل در سایر شیوه‌های پرداخت دیده می‌شود. نظر به اینکه ارائه اسناد مقرر در اعتبار، مقدمه پرداخت ثمن در اعتبارات اسنادی تجاری است، فروشندگان کلاهبردار ممکن است مشتکی زبانه و آشغال را بسته‌بندی و ارسال کنند یا اصلاً کالایی را ارسال نکنند و جهت دریافت ثمن کلیه اسناد را جعل نمایند.^{۸۶} این اسناد مجعول ممکن است کامل و بی‌عیب و نقص به‌نظر رسد و به‌ظاهر منطبق با شروط اعتبار باشد. با این حال، در موارد معدودی بانکها می‌توانند از پرداخت ثمن امتناع کنند و یا واردکننده یا دادگاه می‌تواند پرداخت ثمن را منع نماید، زیرا که اعتبارات اسنادی به‌شدت از معامله

85. Ritter, *supra* note 84, at 3.

86. Rowe, *Guarantees, supra* note 42; Agomo, *supra* note 66, at 62.

پایه مستقل هستند.^{۸۷}

به‌طور کلی صادرکنندگان با ارائه اسناد مقرر حق دارند ثمن را مطالبه کنند.^{۸۸} ایراد تقلب به‌عنوان استثنایی بر این حق، دارای قلمرو محدودی است و به‌دشواری قابل اعمال است.^{۸۹} بانک مکلف است ثمن را بپردازد مگر اینکه مورد فریب عمدی به رؤیت بانک پرداخت‌کننده برسد، امری که به‌ندرت اتفاق می‌افتد.^{۹۰} بنابراین افراد کلاهبردار می‌توانند از این روش پرداخت سوءاستفاده کنند.

دیجیتالی شدن اسناد می‌تواند تعدد وقوع تقلب را کاهش دهد، زیرا در این صورت نه تنها کنترل بهتری بر اسناد وجود دارد، طرق احراز صحت و اصالت سند نیز سریع و ساده است.^{۹۱} مع‌هذا، در پذیرش این دیدگاه باید احتیاط و تأمل کرد، زیرا زمان لازم است تا این دیدگاه به اثبات رسد و احتمال بروز تقلب در سیستم‌های الکترونیکی شاید بالا باشد.^{۹۲} با وجود مشکلات تأخیر، هزینه‌ها و تقلب اعتبارات اسنادی کماکان نقشی تأثیرگذار و تعیین‌کننده در تجارت بین‌المللی ایفا می‌کند،^{۹۳} زیرا منافع متعارض تمام اطراف معامله را متعادل می‌کند و تضمینی قوی برای پرداخت ثمن به‌دست می‌دهد.^{۹۴}

۳- اهمیت و فایده اعتبارات اسنادی در تجارت الکترونیک

همان‌گونه که پیش از این گفتیم، از آنجا که اعتبارات اسنادی نیازهایی را پاسخ می‌گوید و منافع و مصالحی را برآورده می‌سازد، لذا به‌عنوان شیوه ارجح پرداخت مقبول افتاده است. تنها در سه صورت اعتبارات اسنادی فایده و اهمیت خود را از دست خواهد داد یا حشو زائد خواهد بود:

---

87. Charles Debattista, Performance Bonds and Letters of Credit: A Cracked Mirror Image, 1997 J. Bus. L. 289, 298-99.

88. United City Merchs. (Inv.) v. Royal Bank of Can., 1 Q.B. 208, 221-22 (C.A. 1982); Ellinger, Documentary Credit, *supra* note 9, § 23-002.

89. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 225.

90. *Ibid.*

91. Boris Kozolchyk, The Paperless Letters of Credit and Related Documents of Title, L. & Contemp. Probs., Summer 1992, at 89-92 [hereinafter Kozolchyk, Paperless Letters of Credit].

92. برای مطالعه بیشتر رک.

Subcommittee on Payments of the Uniform Commercial Code, Deterring Check Fraud: The Model Positive Pay Services Agreement and Commentary, 54 Bus. Law. 637, 637-642 (1999); Regina v. Governor of Brixton Prison, 3 W.L.R. 117 (H.L. 1997).

93. برای مطالعه بیشتر رک.

Maduegbuna, Collection of Bills in International Trade, *supra* note 22, at 189; D'Arcy *et al.*, *supra* note 4, at 166.

94. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 222.

۱) در صورتی که نیازهایی که اعتبارات اسنادی پاسخ می‌گویند، دیگر وجود نداشته باشد (۲) در صورتی که راه جایگزینی برای برآورده ساختن این نیازها وجود داشته باشد (به‌عنوان مثال، از طریق روش پرداخت دیگر) و (۳) در صورتی که اعتبارات اسنادی در محیط الکترونیکی غیرعملی باشد.

تضمین، نقدینگی و نزدیکی در آینده نیز همچون امروز نیاز طرفهای درگیر در تجارت بین‌المللی خواهد بود، لیکن طبیعت اسناد الکترونیک ممکن است گستره این نیازها را تغییر دهد. بنابراین، لازم است سه نیاز (تضمین، نقدینگی و نزدیکی) را در تجارت الکترونیک مورد ارزیابی قرار دهیم.

الف - تضمین و الکترونیکی شدن اسناد

شایان ذکر است تضمین و اطمینانی که اعتبارات اسنادی فراهم می‌آورد شامل تضمین پرداخت ثمن به بایع، اطمینان معقول واردکننده از دریافت کالای صحیح و سالم منطبق با قرارداد و تضمین بازپرداخت مبلغ اعتبار به بانکهای گشاینده اعتبار، تأییدکننده اعتبار و بانک معامله‌کننده برات است. یکی از دلایل اهمیت تضمین در اعتبارات اسنادی آن است که اسناد کاغذی وقت زیادی می‌خواهد تا صادر شده و انتقال یابد.^{۹۵} سیستم اعتبارات اسنادی مبتنی بر کاغذ آن چنان کند و آرام است که تا زمان رسیدن اسناد به واردکننده، اگر کالا قبلاً به مقصد نرسیده باشد حداقل در نزدیکی مقصد است.^{۹۶} چنانچه واردکننده هنگامی که کالا قبلاً به کشورش رسیده از پرداخت ثمن خودداری کند، ممکن است زیانهای هنگفت و مشکلات سنگینی ایجاد شود. به‌عنوان مثال، صادرکننده ممکن است برای حمل و بازگرداندن کالا به مبدأ یا تغییر مسیر حمل کالا به محلی دیگر هزینه‌های اضافی متحمل گردد.^{۹۷} مشکلاتی که صادرکننده در این حال با آن مواجه است به‌سبب ماهیت حقوقی بارنامه

95. Krouner, *supra* note 74, at 275; John P. Morrin, Customs Requirements and International Trade, 6 Computer L. & Prac. 42, 43 (1989).

96. Michael Bridge, The International Sale of Goods: Law and Practice § 11.85, at 442 (1999); Krouner, *supra* note 74, at 275; Morrin, *supra* note 95, at 43.

این سخن برای خوانندگان در کشورهای توسعه‌یافته ممکن است محل تردید باشد، زیرا سرویس‌های نامهرسانی بین‌المللی می‌تواند اسناد را ظرف سه روز از این سوی کره زمین به آن سوی کره زمین برساند. هرچند این امر در کشورهای توسعه‌یافته صادق است، اما وضع در کشورهای در حال توسعه متفاوت است. چندی پیش طی یک تجربه شخصی، نویسنده این سطور سندی راه از استرالیا به شهر لاگوس نیجریه از طریق پست پیش‌تاز (EMS) که پیک نامهرسان مشهور و شناخته شده‌ای است، ارسال کرد. نگارنده سند را در روز شنبه ۲۰ نوامبر ۱۹۹۹ پست کرد و کارمند پست پیش‌تاز در استرالیا به اینجانب اطمینان داد که سند تا روز چهارشنبه همین هفته ۲۴ نوامبر ۱۹۹۹ به گیرنده تحویل می‌شود. سند پس از دو هفته به دست گیرنده رسید.

97. John F. Dolan, Letters of Credit: A Comparison of UCP 500 and the New U.S. Article 5, 1999 J. Bus. L. 521.

تشدید می‌گردد. دارنده بارنامه متصرف حکمی کالا به‌شمار می‌رود و حق کنترل (حق در اختیار گرفتن) کالا را داراست.^{۹۸} حق کنترل کالا عبارت است از اختیار دادن دستوراتی به متصدی حمل درخصوص اجرای قرارداد حمل، از جمله حق دادن دستوراتی مبنی بر توقف کالای در حال حمل، تخلیه کالا در انبار، تغییر مسیر حمل کالا یا دستور تحویل کالا به شخصی غیر از مرسل‌الیه تعیین شده.^{۹۹}

صادرکننده پس از اینکه بارنامه را برای واردکننده یا اشخاص دیگری می‌فرستد، حق کنترل کالا را از دست می‌دهد. به عبارت دیگر، صادرکننده هنگامی که مطلع می‌شود واردکننده از پرداخت ثمن خودداری کرده، از آنجا که دیگر متصرف اسناد نیست، علی‌القاعده قادر نمی‌باشد کالای در حال حمل را متوقف کند.^{۱۰۰} با توجه به اینکه حتی اگر واردکننده بلافاصله اسناد را بازپس فرستد مدتی وقت لازم است تا صادرکننده مجدداً اسناد را متصرف گردد و ممکن است در این ضمن زیانهای سنگینی وارد گردد و چه بسا لازم باشد کالا در انتظار حمل و بازگرداندن به مبدأ، مدتی در انبار نگاهداری شود یا چنانچه مبیع فاسد شدنی باشد، ممکن است کیفیت آن ضایع گردد.

اعتبارات اسنادی این مشکلات را به حداقل می‌رساند. با استفاده از اعتبارات اسنادی تجاری، صادرکننده پیش از ارسال کالا تضمین و اطمینان می‌یابد که ثمن از سوی یک بانک محلی پرداخت خواهد شد. به تعبیر لرد دیپلاک «اصلی‌ترین هدف تجاری که سیستم اعتبارات اسنادی تأیید شده غیرقابل فسخ به‌منظور آن در تجارت بین‌المللی ساخته و پرداخته شده آن است که به بایع تضمین و اطمینان دهد پیش از اینکه کنترل مبیع را از دست بدهد، ثمن به وی پرداخت خواهد شد».^{۱۰۱} به‌علاوه، صادرکننده می‌تواند اسناد را به‌سرعت ارائه نموده و ثمن را مطالبه نماید، زیرا اسناد به یک بانک محلی ارائه می‌گردد.^{۱۰۲} چنانچه بانک از پرداخت یا قبولی برات صادره توسط صادرکننده، امتناع ورزد صادرکننده می‌تواند در دم اسناد را بازپس گیرد و کالای در حال حمل را متوقف نماید. در صورتی که صادرکننده مدعی باشد شروط اعتبار را به انجام رسانده، می‌تواند به‌جای اقدامات مزبور علیه بانک طرح دعوا نماید. برخلاف اسناد کاغذی، اسناد الکترونیکی به‌سرعت صادر شده و انتقال می‌یابد.^{۱۰۳} یک

98. Lars Gorton *et al.*, *Ship brokering and Chartering Practice* 55 (1990).

99. Gronfors, *supra* note 74, at 13.

100. *Ibid.*

101. *United City Merchs. v. Royal Bank of Can.*, [1983] 1 A.C. 168, 183 (1982) (appeal taken from Eng. C.A.)

102. Dolan, *supra* note 97, at 521.

103. Hugh M. Kindred, *Trading Internationally by Electronic Bills of Lading*, 7 *Banking & Fin. L. Rev.* 265 (1991).

بارنامه الکترونیکی اندکی پس از بارگیری کالا بر روی کشتی، می‌تواند ارسال شده و بلافاصله به دست صادرکننده برسد. صادرکننده می‌تواند فوراً اسناد را برای واردکننده یا نماینده واردکننده فرستاده و ثمن را مطالبه کند و واردکننده نیز پرداخت ثمن را از طریق انتقال بین‌المللی اعتبار به انجام رساند.

انتقال الکترونیکی بین‌المللی وجوه نیز به سرعت صورت می‌گیرد.^{۱۰۴} چنانچه واردکننده پس از دریافت اسناد حمل از پرداخت ثمن خودداری کند، صادرکننده می‌تواند پیش از اینکه کشتی از بندر بارگیری حرکت کند یا چنانچه کشتی حرکت کرده پیش از اینکه از بندر بارگیری خیلی دور شود، کالای در حال حمل را متوقف کند.^{۱۰۵} در نتیجه، اسناد الکترونیک تأخیرات حاصل از اسناد کاغذی را کاهش می‌دهد، تأخیراتی که صادرکنندگان را وادار می‌نماید خواستار تضمین پرداخت ثمن که از طریق اعتبارات اسنادی فراهم می‌شود، باشند.

با این حال، صادرکننده تنها در صورتی از تضمین پرداخت ثمن صرف‌نظر خواهد کرد و به تعهد واردکننده مبنی بر پرداخت ثمن اتکا و بسنده خواهد نمود که به اراده و توانایی برای پرداخت ثمن اعتماد داشته باشد. سرعت پردازش اسناد الکترونیک و توانایی استرداد اسناد و متوقف کردن کالای در حال حمل ممکن است خساراتی که احتمالاً در صورت عدم پرداخت ثمن وارد می‌شود را به حداقل برساند، لیکن احتمال ورود این خسارات را کاملاً مرتفع نمی‌کند. صادرکننده تا زمانی که کالای صادراتی‌اش بر روی کشتی بارگیری شود هزینه‌هایی را متحمل خواهد شد و این هزینه‌ها با استرداد کالا یا تغییر مسیر حمل آن به‌طور کامل جبران نمی‌گردد. صادرکننده شاید نتواند کالا را به قیمتی که خریداری کرده است، بازفروش نماید و چه بسا لازم باشد برای تخلیه کالا یا حمل و بازگرداندن مجدد کالا به کشورش هزینه‌های دیگری را دوباره متحمل گردد؛ مضافاً اینکه صادرکننده ممکن است همچنین ناگزیر باشد خسارات خود را از خریداری خارجی مطالبه کند و احتمالاً با اقامه دعوا در خارج از کشور خود هزینه‌های زیادی را بر دوش کشد. صادرکنندگان می‌خواهند از این‌گونه مشکلات دوری نمایند و خواستار آنند که پیش از ارسال کالا تضمین بیشتری برای پرداخت ثمن داشته باشند.

از این گذشته، اگر الکترونیکی شدن اسناد نیاز به تضمین فراهم شده از سوی اعتبارات اسنادی را کاهش دهد، این کاهش نیاز در کشورهای توسعه یافته که تجارت الکترونیک در آنها

---

104. Bradley Crawford, Paper Presentation on the UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers, International Trade Law Conference at Canberra, Austl. 103, 105 (October 18-19, 1991) (unpublished manuscript, of file with author).

۱۰۵. طبعاً اگر این کالا تنها بخش اندکی از محموله کشتی باشد، صادرکننده هنگامی که کشتی از بندر راه افتاد، دیگر قادر نخواهد بود آن کشتی را متوقف کند. در این حالت، صادرکننده می‌تواند مقصد حمل کالا را به یک مقصد نزدیک‌تر به کشور خود تغییر دهد.

عملی است، روی خواهد داد. تهیه اسناد الکترونیک به‌طور کلی در بعضی از کشورهای در حال توسعه فراهم و در دسترس نیست.^{۱۰۶} با توجه به اینکه الکترونیکی شدن اسناد احتمالاً تضمینات پرداخت را کاهش می‌دهد، بنابراین طرفین قرارداد تجاری در کشورهای در حال توسعه از اسناد الکترونیکی گریزان خواهند بود و روی خوشی به آن نشان نخواهند داد.

در عین حال، معاملاتی که بیش از همه نیازمند تضمینات پرداخت است، همان معاملاتی می‌باشد که طرفین درگیر در آن از کشورهای در حال توسعه می‌باشند.^{۱۰۷} حتی اگر تهیه اسناد الکترونیک در کشورهای در حال توسعه، شدنی و قابل اجرا باشد، این سؤال باقی می‌ماند که آیا صادرکنندگان می‌توانند به‌صرف تعهد عادی مبنی بر پرداخت از سوی هر واردکننده‌ای در کشورهای در حال توسعه بسنده کنند و دل خوش دارند. احتمال می‌رود صادرکنندگان تضمین بیشتری را طلب کنند، تضمینی همانند آنچه به‌وسیله اعتبارات اسنادی تجاری فراهم می‌شود. اگر اعتبارات اسنادی فایده و کارکرد خود را از دست بدهد، لازم است ابزارها و شیوه‌های جایگزینی که چنین تضمینی را فراهم کند، بنا شود.

ب- تأمین نقدینگی و الکترونیکی شدن اسناد

الگوهای تأمین مالی تجاری در کشورهای توسعه‌یافته تغییر کرده است.^{۱۰۸} تقاضاهای نقدینگی طرفهای تجاری نیز در پی تغییر در الگوهای تأمین مالی، دگرگون شده است.^{۱۰۹} امروزه صادرکنندگان در کشورهای توسعه‌یافته به آسانی به تسهیلات اعتباری بلندمدت دسترسی دارند، چنان تسهیلات بلندمدتی که ایشان را قادر می‌سازد اتکالی چندانی به تأمین مالی از طریق بروات یا وثایق بارنامه‌ها نمایند.^{۱۱۰} هزینه تأمین مالی، بانکها را به این سمت و سو سوق داده است که در پرداختهای بین‌المللی به‌کار بست روشهای الکترونیکی پرداخت بیشتر تکیه نمایند؛ چه اینکه سیستمهای الکترونیکی انتقال بین‌المللی وجوه، هزینه را کم ماندن پول - یعنی هزینه عدم استفاده از پول در طول مدت فرایند انتقال آن - را کاهش می‌دهد.^{۱۱۱} فن‌آوری اطلاعات روشهای پرداخت مبتنی بر کاغذ در تجارت بین‌المللی را به روشهای غیرمادی و غیرقابل لمس انتقال ارزش مبدل

۱۰۶. برای مطالعه بیشتر رک.

Emmanuel T. Laryea, The Technological Challenges Facing Developing Countries in the Move to Paperless International Trade, *Bond L. Rev.*, Dec. 1999, at 274.

107. Maduegbuna, Collection of Bills in International Trade, *supra* note 22, at 157.

108. Crawford, *supra* note 104, at 105.

109. Maduegbuna, Effects of Electronic Banking Techniques, *supra* note 10, at 340.

110. *Ibid.*

111. *Ibid.*, at 340-41.

ساخته است.^{۱۱۲} با فروکاستن پرداخت ارزش در قالبی نمادین و رمزی،^{۱۱۳} پرداخت پول دیگر مستلزم تسلیم فیزیکی اموال مادی نیست، بلکه نیازمند انتقال داده‌ها و ارسال پیامها است.^{۱۱۴} در واقع، پرداختها به شکل حسابها و اعداد و ارقامی که در دفاتر بانکها درج می‌شود، درآمد است و این امر نیاز به پول نقد و نقدینگی را که تاکنون توسط اعتبارات اسنادی فراهم می‌شد، کاهش می‌دهد.^{۱۱۵}

هرقدر هم که روشهای پرداخت غیرمادی شود، باز بانکها به‌منظور دادن منابع مالی به مشتریانی که پول ندارند، حسابها و اعداد و ارقام را به‌طور دلخواهانه در دفاتر ثبت نخواهند کرد. اگرچه اغلب پرداختهای بین بانکها از طریق ثبت در ستون بدهی و بستانکاری دفتر کل به انجام می‌رسد، لیکن نظام بانکداری نیازمند تهاتر و تسویه بدهی‌های بین بانکی می‌باشد.^{۱۱۶} شیوه‌های الکترونیکی انتقال وجوه نیازمند یک شبکه تهاتر و تسویه حساب است که توسط خود بانکهای مشارکت‌کننده یا در سطح داخلی توسط بانک مرکزی اداره گردد.^{۱۱۷} در فرضی که بانکهای گیرنده و فرستنده وجه، رابطه مستمر کارگزاری با یکدیگر دارند، یک بانک (به عنوان سپرده‌گذار) حسابی را نزد بانک دیگر (نگاهدارنده وجوه) دایر می‌کند. این حساب در دفاتر بانک سپرده‌گذار، حساب نوسترو یعنی حساب ما و در دفاتر بانک نگاهدارنده وجوه، حساب وسترو یعنی حساب شما نامیده می‌شود.^{۱۱۸} در فرضی که بانکهای گیرنده و فرستنده وجه به‌واسطه هیچ‌یک از طرق تهاتر و تسویه بدهی با یکدیگر ارتباطی ندارند، بانک فرستنده وجه لاجرم باید بانک یا بانکهای کارگزار را برای انجام پرداخت و تسویه به خدمت گیرد.^{۱۱۹} بانک کارگزار همسو و مشترک با بانکهای فرستنده و گیرنده وجه، تعدیلات و تغییرات لازم را در دفاتر خود به‌عمل خواهد آورد به‌نحوی که دفاتر، ارزش معامله را انعکاس دهد.^{۱۲۰}

---

112. James L. Brown, Implications of the Informational Nature of Payments, 2 Computer L.J. 153, 157 (1980).

113. Brown, *supra* note 112, at 157.

114. Graham Rowbotham, EDI and the Corporate Treasury: The Legal Background, Computer L. & Prac., Sept. – Oct. 1990, at 39.

115. Maduegbuna, Effects of Electronic Banking Techniques, *supra* note 10, at 340; Rowbotham, *supra* note 114, at 39.

116. Benjamin Geva, International Funds Transfers- Performance by Wire Payment, 4 Banking & Fin. L. Rev. 111, 112 (1990).

117. *Ibid.*

118. *Ibid.*, at 122.

در ایالات متحده آمریکا، حساب نوسترو با عنوان حساب «پرداختی از» و حساب وسترو با عنوان حساب «پرداختی به» شناخته می‌شود.

119. *Ibid.*

120. Maduegbuna, Effects of Electronic Banking Techniques, *supra* note 10, at 351-52.

تهاتر و تسویه بدهی‌ها در یک نظام پرداخت، مسئولیت و پاسخ‌گویی را تضمین و میزان انتقالات وجوه را که بانک می‌تواند انجام دهد، تحت کنترل قرار می‌دهد. بانکها علی‌القاعده نمی‌توانند وجوه غیرموجود را انتقال دهند. واردکننده‌ای که وجوه حاضر و آماده‌ای ندارد تا برای صادرکننده حواله کند، می‌تواند از صادرکننده برای پرداخت ثمن تقاضای اجل نماید و صادرکننده شاید مایل نباشد برای پرداخت ثمن مدت زیادی صبر کند، بنابراین، نقدینگی و تأمین منابع مالی در روشهای الکترونیکی پرداخت وجوه همانند سایر شیوه‌های پرداخت رکنی اساسی به‌شمار می‌رود. روشهای الکترونیکی انتقال بین‌المللی وجوه متکفل جنبه‌های پرداخت و نه جنبه‌های اعتبار، در تجارت بین‌المللی است.^{۱۲۱}

حتی اگر انتقال الکترونیکی بین‌المللی وجوه نیاز طرفین به نقدینگی و منابع مالی را برطرف نماید، باز این روش پرداخت برای کلیه طرفهای تجاری در دسترس و قابل استفاده نیست. بازار بانکداری بین‌المللی از حیث سطوح فناوری، مرزبندی شده و دارای تفاوت‌هایی است.^{۱۲۲} سیستمهای پیشرفته انتقال الکترونیکی وجوه در اقتصادهای توسعه‌یافته، موجود و در دسترس است؛ اقتصادهایی که زیرساختهای ارتباطی مناسبی را برای فراهم نمودن پشتیبانی فنی لازم دارا هستند، حال آنکه در کشورهای در حال توسعه وضع این‌گونه نیست. در نتیجه، نیاز جامعه تجاری بین‌المللی به نقدینگی و منابع مالی همچنان باقی است و بالمآل روشهای پرداختی که این نیاز را پاسخ می‌گویند نیز همچنان به حیات خود ادامه خواهند داد.

ج- نزدیکی و عصر تجارت الکترونیک

از آنجا که فناوری، نظامهای اقتصادی جهان را جهانی می‌کند نیاز به نزدیکی، دارای اهمیت کمتری می‌گردد. دروازه بازارهای جهانی به‌سرعت در حال گشودن است. شبکه‌های اطلاع‌رسانی بین‌المللی با سرعتی زیاد در حال همگانی شدن و یکپارچگی است و اطلاعات راجع به کشورها و شرکتهای خارجی بیش از پیش دست‌یافتنی است.^{۱۲۳} «دهکده جهانی»،

121. Peter Ellinger, Electronic Funds Transfer as a Deferred Settlement System, in Electronic Banking: The Legal Implication 29 (R. M. Goode ed., 1985).

122. Ken Landis, The Perfect Passport to Global Electronic Banking, 107 Banker's Monthly, Oct. 1990, at 48 (1990).

123. بر روی شبکه جهانی اینترنت اطلاعات بسیار ارزشمندی درخصوص کشورهای توسعه‌یافته و شرکتهای توسعه‌یافته وجود دارد که به آسانی قابل دسترسی است. به‌عنوان مثال بنگرید به پایگاه اینترنتی کتابخانه دانشگاه تورنتو و کمیته پژوهشی گروه هشت، مرکز اطلاع‌رسانی گروه هشت به نشانی زیر:

<http://www.g7.utoronto.ca/>

در این پایگاه اینترنتی لینک‌های (پیوندهای) مفیدی به مراجع دولتی، سازمانهای بین‌المللی و رسانه‌های گروهی داده شده است.

آنچنان که گاهی بر کره ارض اطلاق می‌گردد، همچنان در حال کوچک‌تر شدن است. رقابت بین‌المللی، تولیدکنندگان بزرگ را به ثبت شرکت‌های فرعی یا تأسیس مراکز توزیع در کشورهای خارجی ای که مقصد اصلی محصولات صادراتی آنهاست، واداشته و بانکها به‌نحو روزافزونی در حال تأسیس بانکهای وابسته یا حداقل شعب در کشورهای خارجی هستند.^{۱۲۴} مؤسسه‌های حقوقی و مالی نیز از طریق ادغام، در حال پیوستن و الحاق به همتایان خارجی خود هستند یا چنانچه شرایط اجازه دهد^{۱۲۵} در حال تأسیس شعب خود در خارج از کشور می‌باشند. دسترسی و رجوع به دادگاههای خارجی آسان‌تر می‌گردد. این پیشرفتهای نیاز طرفهای یک قرارداد تجاری به وجود یک شخص نزدیک و در دسترس را که در صورت عدم پرداخت ثمن بتوان علیه وی اقامه دعوا کرد، کاهش می‌دهد.

طرفهای تجاری قادرند اطلاعات راجع به وضع اعتباری یا شهرت یکدیگر را پیش از اینکه با هم معامله نمایند، جستجو و تحصیل کنند. اقامه دعوا در خارج، در صورت لزوم، دیگر همچون سابق امری دشوار، پرهزینه و وقت‌گیر نیست، زیرا که وکلای یک طرف تجاری می‌توانند همکاران خود در خارج از کشور را استخدام کرده تا دعوی را پیگیری نمایند. مع‌هذا، چنانچه لازم باشد در خارج از کشور اتیان شهادت شهود به‌عنوان دلیل ارائه گردد همراه با هزینه، دشواری و زحمت خواهد بود.

گذشته از این، جهانی شدن احتمال وقوع تقصیر، عدم پرداخت و تخلف از انجام تعهدات بین‌المللی را کاهش می‌دهد، زیرا بنگاهها به حفظ شهرت و وجهه و اعتبار خود در سطح بین‌المللی واقف و حساس‌اند، بنابراین، در محیط تجارت بین‌المللی کنونی نیاز به طرف رابطه بودن با یک شخص محلی دارای اهمیت کمتری است.

با وجود این، عقل سلیم حکم می‌کند طرف رابطه بودن با یک شخص محلی از نظر مطالبه ثمن بهتر از طرف حساب بودن با یک شخص خارجی است. به‌عنوان مثال، جمع‌آوری اطلاعات درباره طرف‌های تجاری محلی آسان‌تر است. پیشرفت فناوری و جهانی شدن ممکن است امکان دسترسی به اطلاعات راجع به کشورهای توسعه‌یافته و بنگاههای این کشورها را افزایش دهد، اما لزوماً این امر در مورد کشورهای در حال توسعه و بنگاههای این کشورها صادق نیست. نظام قضایی و آیین رسیدگی به دعاوی در اغلب کشورهای در حال توسعه غیرقابل پیش‌بینی و بی‌ثبات است. مهمتر اینکه کشورهای در حال توسعه کشورهایی هستند که احتمال

---

124. Gregor C. Heinrich, Funds Transfers, Payments, and Payments Systems-International Initiatives Towards Legal Harmonisation, 28 Int'l Law. 787 (1994).

125. این شرایط از جمله شامل شرایط تجاری همچون میزان ارباب رجوع و حجم کار که در بازار مربوط برای آن مؤسسه وجود دارد و مقررات دولتی راجع به آن نوع خدماتی که مؤسسه ارائه می‌کند، می‌شود.

بیشتری می‌رود از تعهدات بین‌المللی تخلف ورزند. بنابراین، عامل نزدیکی در معاملاتی که طرفهای آن از کشورهای در حال توسعه هستند، همچنان مطرح و تعیین‌کننده باقی خواهد ماند.

۴- آیا روشهای جایگزینی برای فراهم ساختن تضمین، نقدینگی، منابع مالی و نزدیکی وجود دارد؟

چنانچه تضمین، نقدینگی و نزدیکی مورد نیاز به‌وسیله یا به‌همراه شیوه‌های پرداختی به‌جز اعتبارات اسنادی فراهم آید، دیگر چه بسا اعتبارات اسنادی زائد و بی‌فایده شود.^{۱۲۶} سه شیوه احتمالی تأمین نیازهای تضمین، نقدینگی و نزدیکی طرفهای تجاری در اینجا مطرح و تجزیه و تحلیل می‌گردد. این سه شیوه عبارتند از حساب تضمینی، تعهدات بانکی و روشهای در حال پیدایش پرداخت الکترونیکی. حساب تضمینی و تعهدات بانکی در زمره خدمات مالی از قبل موجودی است که نظام بانکداری سنتی نیز از آن استفاده می‌کند. نظامهای پولی الکترونیکی در حال پیدایش، روشهای پرداخت نوپیدا و نسبتاً قوام‌نیافته‌ای است که در خارج از نظام بانکداری سنتی در اثر انفجار فناوری اطلاعات ظهور کرده‌اند.^{۱۲۷}

الف- حساب تضمینی (حساب امانی)

طرفهای تجاری ممکن است حسابی امانی‌ای را افتتاح کنند که واردکننده، ثمن قرارداد را به آن حساب واریز کند. صادرکننده مبیع را ارسال و اسناد لازم را برای واردکننده می‌فرستد و وی نیز مطابقت اسناد را مورد بررسی قرار می‌دهد. چنانچه واردکننده مطابقت اسناد را احراز کرد و پذیرفت، وجوه [موجود در این حساب] به صادرکننده تأدیه می‌شود. به‌منظور جلوگیری از اینکه واردکننده یا صادرکننده به‌طور یک‌جانبه از این حساب برداشت کنند، برای برداشت وجه، اجازه هر دو طرف باید لازم دانسته شود یا اینکه بانک باید به‌عنوان حافظ وجه و امین هر دو طرف عمل کند. در فرض اخیر، بانک برای پرداخت ثمن به صادرکننده باید اجازه [قبلی] واردکننده را داشته باشد، بدون اینکه لازم باشد پس از اینکه اسناد مقرر تسلیم شده توسط صادرکننده مورد پذیرش واردکننده قرار گرفت، بانک مجدداً از واردکننده اخذ اجازه نماید. در فرض نخست، بانک نیز اسناد را بررسی نموده و درخصوص اینکه آیا اسناد شرایط لازم برای پرداخت وجه را احراز نموده‌اند یا خیر نظر مستقل خود را اعلام خواهد کرد.

۱۲۶. برآورده ساختن این نیازها توسط روشهای دیگری به‌جز اعتبارات اسنادی، لزوماً اعتبارات اسنادی را مکانیسمی زائد نمی‌نماید. عامل هزینه‌داری اهمیت است، و چنانچه شیوه‌های دیگر پرداخت پرهزینه‌تر از مکانیسم اعتبارات اسنادی باشد، اعتبارات اسنادی ترجیح داده خواهد شد و همچنان محلی از اعراب خواهد داشت.

127. Gregory E. Maggs, New Payment Devices and General Principles of Payment Law, 72 Notre Dame L. Rev. 753 (1997).

مشکلات روشن و آشکاری درخصوص شیوه حساب تضمینی مطرح است. اولاً، این شیوه، نقدینگی و منابع مالی برای واردکننده فراهم نمی‌آورد، زیرا در این روش لازم است مبلغی پول در حساب تضمینی سپرده شود. واردکنندگان غالباً تا زمانی که کشتی حامل کالا به مقصد نرسیده، ثمن را به بانکشان بازپرداخت نمی‌کنند و گاهی حتی بعد از این زمان بازپرداخت ثمن صورت می‌گیرد.^{۱۲۸} سپردن ثمن قرارداد در یک حساب بانکی پیش از ارسال کالا بدین معنا است که واردکننده در دوره زمانی مورد نظر، خود را از استفاده از پول محروم کرده است که این امر مترادف با تحمل هزینه هنگفتی است.

با استفاده از اعتبارات اسنادی، نقدینگی و منابع مالی برای مدت زمان حمل از سوی بانک گشاینده اعتبار تأمین می‌گردد، زیرا صادرکننده اندک زمانی پس از ارسال کالا، اسناد را ارائه و ثمن را دریافت می‌کند، لیکن واردکننده در بیشتر موارد تا زمانی که نیازی به اسناد ندارد مبلغ اعتبار (ثمن) را به بانک بازپرداخت نمی‌کند.^{۱۲۹} واردکنندگان چه بسا در استفاده از روش حساب تضمینی مردد باشند، چه این روش از تأمین نقدینگی و منابع مالی برای ایشان عاجز است.

با این حال، باید متذکر شویم که بانکها برای تأمین نقدینگی و منابع مالی از طریق اعتبارات اسنادی، کارمزد مطالبه نمی‌نمایند، بنابراین تأمین نقدینگی و منابع مالی را نمی‌توان مزیت واقعی اعتبارات اسنادی بر حساب تضمینی دانست. بانکها هزینه تأمین منابع مالی معامله را در کارمزدهای خودشان برای خدمات اعتبار اسنادی محاسبه و منظور می‌کنند. واردکننده‌ای که وجوهی را به یک حساب تضمینی می‌سپارد ممکن است خود را از منافع استفاده از آن مبلغ محروم نماید، لیکن در عوض از هزینه‌های تأمین منابع مالی که به موجب اعتبارات اسنادی باید بپردازد، صرفه‌جویی خواهد کرد. هزینه‌هایی که خاص هر یک از این دو شیوه است بدین سان برابری خواهد نمود. چنانچه واردکننده وجوه نقد در اختیار نداشته باشد، می‌تواند با هزینه‌ای مشابه با آنچه باید در صورت تأمین منابع مالی از طریق اعتبار اسنادی بپردازد، مبلغی را از بانک خود وام بگیرد.

با این همه، واردکننده [در صورت درخواست وام] از جهت دادن وثیقه با مشکلاتی مواجه خواهد بود. با استفاده از اعتبارات اسنادی، بانکها با نگاهداری اسناد حمل نزد خود بر کالا حق وثیقه می‌یابند. یک بانک چه بسا حاضر است به صرف تحصیل حق وثیقه بر کالای موضوع قرارداد، اعتبار اسنادی افتتاح نماید،^{۱۳۰} حال آنکه این امر با استفاده از حساب تضمینی قابل

128. T.D. Bailey Sons & Co. v. Ross T. Smith & Co., 56 T.L.R. 825, 828-29 (H.L. 1940).

129. Buckley, Security for Trade Finance, *supra* note 17, at 230.

۱۳۰. با وجود این، عملاً بانکها علاوه بر این وثیقه، بر سایر اموال متقاضی اعتبار نیز وثیقه می‌گیرند. در این باره رک.

حصول نیست، بنابراین واردکننده‌ای که درصدد است جهت سپردن مبلغی پول در حساب تضمینی از بانک وام بگیرد باید وثیقه کافی‌ای مستقل از مبیع [برای دادن به بانک] فراهم آورد. تهیه این وثیقه برای بعضی از واردکنندگان چه بسا مشکل‌آفرین باشد.

دومین مشکلی که درخصوص حساب تضمینی ممکن است مطرح گردد مسئله محل افتتاح حساب است. آیا محل افتتاح حساب تضمینی در کشور واردکننده خواهد بود یا در کشور صادرکننده؟ صادرکنندگان پافشاری خواهند کرد که حساب در بانکی واقع در کشورشان افتتاح شود، زیرا در صورت عدم پرداخت، مطالبه وجه در خارج از کشور ممکن است دشوار و پرهزینه باشد، مع‌ذالک، افتتاح حساب در بانکی واقع در کشور صادرکننده به همین دلایل مطلوب واردکننده نیست. بنابراین، واردکنندگان نیز بر افتتاح حساب در کشور محل اقامتشان اصرار خواهند کرد. اختلاف بر سر محل افتتاح حساب، که به احتمال زیاد مشکلی رایج است، مانع استفاده احتمالی از روش حساب تضمینی برای پرداخت ثمن خواهد شد. افتتاح حساب در یک کشور بی‌طرف به حال هیچ‌یک از طرفین سودمند نخواهد بود، چه اینکه مشکلات مربوط به مطالبه وجه از یک بانک خارجی همچنان پابرجا خواهد بود. همان‌گونه که پیش از این ذکر شد، مکانیسم اعتبارات اسنادی این منافع و مصالح را به‌خوبی با یکدیگر جمع می‌کند، زیرا در این مکانیسم هر یک از طرفین با یک بانک محلی طرف رابطه است.

مشکل احتمالی دیگری که درخصوص حساب تضمینی مطرح می‌گردد بستن حساب و استرداد وجوه یا پرداخت ثمن از محل حساب می‌باشد. در مورد حسابی که نیازمند صدور اجازه از سوی هر دو طرف است، واردکننده ممکن است بی‌هیچ دلیل صحیحی پرداخت ثمن به صادرکننده را عقیم سازد. تصور اینکه واردکنندگان به بانک دستور عدم پرداخت دهند، کار چندان مشکلی نیست، زیرا موارد این‌گونه دستور توقف پرداخت در اعتبارات اسنادی فراوان است.^{۱۳۱} این دسته از واردکنندگان در مکانیسم حساب تضمینی هم اگر قادر به انجام این کار باشند جلو پرداخت ثمن [توسط بانک] را خواهند گرفت، بنابراین، صادرکننده در روش پرداخت از طریق حساب تضمینی در مقایسه با اعتبارات اسنادی از تضمین کمتری برخوردار خواهد بود و این امر خود کافی است تا بیشتر صادرکنندگان را از پذیرش حسابهای تضمینی به‌عنوان شیوه‌ای برای

Buckley, Security for Trade Finance, *supra* note 17, § 9.32 at 248-49; Kozolchyk, Paperless Letters of Credit, *supra* note 91, at 85; Reinhard Welter, Collateral in International Trade, in The Law of International Trade Finance 531, 536 (Norbert Horn ed., 1989).

۱۳۱. برای مطالعه بیشتر رجوع کنید به آرای زیر:

United City Merchs. (Inv.) v. Royal Bank of Can., 1 Lloyd's Rep. 168 (Q.B. 1983); Tukan Timber Ltd. v. Barclays Bank PLC, 1 Lloyd's Rep. 171, 172 (Q. B. 1987); Bolivinter Oil S.A. v. Chase Manhattan Bank, 1 Lloyd's Rep. 251 (C.A. 1984); Discount Records Ltd. v. Barclays Bank Ltd., 1 W.L.R. 315 (Ch. 1975).

پرداخت ثمن منصرف و روی گردان نماید.

در فرضی که بانک به‌عنوان حافظ و امین هر دو طرف عمل می‌کند درخصوص حدود اجازه یا اختیار بانک در باب اینکه چه وقت و چگونه ثمن را بپردازد و درخصوص مسئولیت بانک در صورت پرداخت اشتباه مسائلی مطرح می‌گردد. بانک ممکن است نقشی مشابه با نقش بانک تأییدکننده یا بانک گشاینده در اعتبارات اسنادی ایفا نماید؛ یعنی اسناد را دریافت، صحت و انطباق آنها را چک و در صورت احراز انطباق، وجوه را پرداخت کند.

به‌علت فقدان یک نظام، مسئولیت صریح و روشن اینکه آیا بانکها چنین نقش و وظیفه‌ای را برعهده خواهند گرفت محل تردید است. عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)^{۱۳۳} که رویه و عرف استاندارد بانکداری در باب اعتبارات اسنادی است و تقریباً بر کلیه اعتبارات اسنادی حکومت می‌نماید،^{۱۳۳} حقوق و مسئولیت‌های طرفین را در اعتبارات اسنادی مشخص می‌نماید.^{۱۳۴} UCP به آسانی بر معامله حساب تضمینی قابل اعمال نیست. حقوق و تعهدات طرفین معامله حساب تضمینی، لاجرم تابع قواعد عمومی قراردادها خواهد بود، بنابراین تنظیم و تدوین مفصل و دقیق شروطی که در معامله حساب تضمینی می‌آید ضروری است.

چنانچه به‌موجب نظام حساب تضمینی، بانک مکلف باشد به‌عنوان حافظ و امین هر دو طرف ایفای نقش نماید، مشخص نیست که این نظام حساب تضمینی چه امتیازی بر مکانیسم اعتبارات اسنادی دارد. به‌نظر می‌رسد این نظام پرداخت، بی‌جهت نقش بانک را پیچیده‌تر و تأمین منافع و مصالح طرفین را دشوارتر می‌سازد. همان‌گونه که در بالا ذکر شد، سیستم‌های الکترونیکی می‌تواند تأخیرات همراه با اعتبارات اسنادی را کاهش دهد. افزون بر این، بانکها در روش حساب تضمینی برای خدماتی که به‌عنوان حافظ و امین ارائه می‌دهند، کارمزد مطالبه می‌کنند.

گذشته از مشکلات فوق، در صورت ورشکستگی واردکننده مشکلات دیگری نیز ایجاد خواهد شد. هنگامی که پول در حساب تضمینی سپرده شده و صادرکننده کالا را ارسال نموده اما هنوز ثمن را دریافت نکرده است، چنانچه در این زمان واردکننده یا صادرکننده ورشکسته شود تکلیف چیست؟ آیا طلبکاران واردکننده یا صادرکننده‌ای که ورشکسته شده، می‌توانند مبلغ موجود در حساب تضمینی را مطالبه کنند؟ چه بسا جواب صریح و سراسری برای این سؤالات وجود نداشته باشد. پاسخ این سؤالات به ماهیت حساب و شخصی که حساب به نام او افتتاح شده

۱۳۲. برای آشنایی بیشتر درباره عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP) رک. زیرنویس شماره ۴۱.
133. D'Arcy et al., *supra* note 4, at 195.

۱۳۴. رک. مواد ۷ - ۹ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

وابسته است.^{۱۳۵}

لازم به تذکر است که قانون حاکم بر روابط بین بانک و مشتری، قانون کشوری، مفروض است که حساب در آنجا نگاهداری می‌شود.^{۱۳۶} به‌عنوان مثال، در نظام حقوقی استرالیا عجز از پرداخت دیون، مشمول قانون ورشکستگی مصوب ۱۹۶۶ است.^{۱۳۷} به‌محض ورشکستگی، کلیه اموال شخص ورشکسته، اعم از اموال موجود یا اموال آینده، جمع‌آوری و به متصدی رسمی تصفیه یا متصدی ثبت شده تصفیه سپرده می‌شود.^{۱۳۸} متصدی تصفیه، اموال را به فروش رسانده و حاصل فروش را به ترتیب طبقات طلبکاران بین آنها تقسیم می‌کند.^{۱۳۹}

بنابراین، آنچه مهم است این است که آیا پول موجود در حساب تضمینی از نظر حقوقی در مالکیت واردکننده بوده یا خواهد بود و یا اینکه در مالکیت صادرکننده و بر این اساس به مدیر تصفیه یکی از این دو، سپرده خواهد شد. اینکه آیا موجودی حساب تضمینی در صورت ورشکستگی در اختیار مدیر تصفیه قرار می‌گیرد یا خیر منوط به نوع و شروط حساب است. اساساً می‌توان گفت مادامی که ثمن از محل آن حساب به صادرکننده پرداخت نشده، موجودی از نظر حقوقی در مالکیت واردکننده است و طلبکاران واردکننده قانوناً می‌توانند آن موجودی را مطالبه کنند، مگر اینکه ثابت شود واردکننده موجودی را به‌صورت تراست (به امانت) به‌نفع صادرکننده نگاهداری می‌کرده است. از سوی دیگر، چنانچه حساب به نام صادرکننده باشد، سپرده برحسب ظاهر در مالکیت صادرکننده است و مصون از تعرض طلبکاران واردکننده خواهد بود، مگر اینکه ثابت شود موجودی به‌صورت تراست (به امانت) به‌نفع اشخاص دیگری، به‌عنوان مثال واردکننده، نگاهداری می‌شود. چنانچه حساب، حساب مشترک و به نام هر دو طرف یا به نام یک امین ثالث باشد، مسائل حقوقی مشکلی مطرح می‌شود. النهایه، پاسخ این سؤال که چه کسی مالک موجودی است و اینکه آیا طلبکاران واردکننده ورشکسته می‌توانند موجودی حساب را مطالبه کنند برحسب هر مورد خاص متفاوت است.

مشکلات فوق ثابت می‌کند که حساب تضمینی نسبت به اعتبارات اسنادی از کارایی و بهره‌وری پایین‌تری برخوردار است و بنابراین جایگزینی ممکن و کارآمد برای اعتبارات اسنادی به‌شمار نمی‌رود. بنابراین، لازم است سایر شیوه‌های پرداخت را مورد مطالعه قرار دهیم.

---

135. G.A. Weaver & C.R. Craigie, *The Law Relating to Banker and Customer in Australia* 3021-22, 3144 (2nd ed. 1990).

136. *Libyan Arab Foreign Bank v. Mfr. Hanover Trust Co.* 2, Lloyd's Rep. 494, 495 (Q. B. 1988); Weaver & Craigie, *supra* 135, at 3591.

137. Bankruptcy Act, 1966, C. 7, § 58 (Austl.).

138. Weaver & Craigie, *supra* note 135, at 3600.

139. *Ibid.*

ب- تعهدات بانکی^{۱۴۰}

تعهد بانکی در این مقام عبارت است از هر قراردادی که براساس آن یک بانک، شرکت بیمه یا مؤسسه مالی و اعتباری دیگری تعهد می‌نماید تحت شرایط معینی ثمن را به صادرکننده پرداخت کند. تعهد بانکی ممکن است اشکال مختلفی به خود بگیرد. تعهد برحسب نوع خود ممکن است به شکل ضمانت بانکی، ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد یا اعتبارنامه تضمینی باشد. این ابزارها برای طرفین، آثار و کارکردهای متفاوتی دارد. این ابزارها به اختصار توضیح داده می‌شود و پس از آن قابلیت و شایستگی این ابزارها جهت جایگزینی اعتبارات اسنادی مورد تجزیه و تحلیل قرار خواهد گرفت.

۱- ضمانت بانکی (ضمانت‌نامه بانکی)

در نظام حقوقی کامن‌لا عقد ضمان را می‌توان به‌عنوان قراردادی فرعی تعریف کرد که به‌موجب آن ضامن تعهد می‌کند برای دین اصلی موجود یا مورد نظر، قصور در انجام، یا سوء اجرای تعهد شخص دیگری (مضمون‌عنه) در مقابل مضمون‌له پاسخگو باشد.^{۱۴۱} ضمانت‌نامه بانکی تعهدی است از سوی یک بانک، شرکت بیمه یا مؤسسه مالی و اعتباری دیگری مبنی بر پرداخت مبلغی قابل محاسبه به صادرکننده، اگر واردکننده از پرداخت ثمن خودداری کند.^{۱۴۲} به‌موجب این قرارداد، تعهد ضامن مبنی بر پرداخت ثمن مادامی که واردکننده از پرداخت خودداری نکرده، ایجاد نمی‌شود.

در فرض عادی، واردکننده خود شخصاً در برابر صادرکننده تعهد خواهد کرد ثمن را بپردازد و با دادن ضمانت‌نامه بانکی این تعهد را مستحکم خواهد نمود. صادرکننده با ارسال کالا، اسناد حمل را برای واردکننده ارسال خواهد کرد و عنداللزوم یک رونوشت از آن را برای بانکی که ضمانت داده می‌فرستد. واردکننده مطابقت اسناد را چک می‌نماید. در صورت احراز مطابقت اسناد، واردکننده مستقیماً از طریق انتقال الکترونیکی اعتبار یا شیوه پرداخت مورد توافق دیگری ثمن را خواهد پرداخت. اگر واردکننده از پرداخت ثمن خودداری کند یا صریحاً پرداخت ثمن را مردود اعلام کند، صادرکننده جهت مطالبه و پرداخت ثمن سراغ مؤسسه ضامن خواهد رفت،

^{۱۴۰}. بعضی از اشکال تعهد که در اینجا تشریح می‌شود، ممکن است از سوی شرکتهای بیمه و مؤسسات مالی و اعتباری دیگر نیز داده شود. «تعهد بانکی» در معنای عام استعمال می‌شود و در این معنا هر تعهدی را که از سوی شرکتهای بیمه یا سایر مؤسسات مالی و اعتباری صادر شود، نیز شامل می‌گردد. برای مطالعه تفصیلی درخصوص ضمانت‌نامه‌های بانکی در تجارت بین‌المللی رک.

R.I.V.F. Bertrams, Bank Guarantees in International Trade 1 (1990).

^{۱۴۱}. 20 Halsbury's Laws of England 101 (4th ed. 1993).

^{۱۴۲}. این نوع از ضمانت‌نامه را می‌توان «سند تعهد به فعل غیر» (Surety ship Bond) نیز نامید. در این باره رک. Goode, *supra* note 77, at 726.

بنابراین، ضمانت‌نامه بانکی وثیقه و تعهدی فرعی در کنار قرارداد اصلی است. در اینجا دو نکته شایان تذکر است؛ اولاً، در اقامه دعوا درخصوص چنین ضمانت‌نامه بانکی، خواهان معمولاً باید بدهکاری و میزان بدهی واردکننده را ثابت نماید که کلیه دفاعیات و معاذیری که در اختیار واردکننده است، در دسترس ضامن نیز خواهد بود.^{۱۴۳} بنابراین، این نوع ضمانت‌نامه بانکی برای صادرکننده یک منبع پرداخت ثانوی و از حیث مالی مطمئن‌تر، مهیا می‌کند. مع‌هذا، این نوع ضمانت‌نامه بانکی نمی‌تواند وضعیت صادرکننده را بهتر کند، بویژه، صادرکننده با اثبات اینکه واردکننده به وی مدیون است در مقابل بانک از موقعیت بهتری نسبت به موقعیتی که در برابر واردکننده دارد، به‌دست نخواهد آورد.^{۱۴۴}

ثانیاً، شماری از اسباب ممکن است منجر به سقوط تعهد بانک و براءت ذمه بانک از تعهد ناشی از ضمانت‌نامه گردد، امری که به صلاح صادرکننده نیست.^{۱۴۵} اگر واردکننده بری‌الذمه گردد، بانک نیز معمولاً بری‌الذمه می‌شود.^{۱۴۶} هرگونه تغییر در شروط قرارداد با واردکننده که به زیان بانک باشد و بدون رضایت بانک صورت گیرد، از جمله موافقت با دادن مهلت به مدیون اصلی، تعهد بانک را ساقط و بانک را از تعهد ناشی از ضمانت‌نامه بری‌الذمه می‌نماید.^{۱۴۷} با درج عبارت مناسب در قرارداد ضمانت یا از طریق استفاده از سایر اشکال تعهد بانکی، از قبیل ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد می‌توان از این نتایج نامطلوب احتراز کرد.

۲- ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد

ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد سندی است مبنی بر تعهد به پرداخت مبلغی پول. ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد که از سوی یک بانک یا شرکت بیمه صادر می‌شود، سند مهر و لاک شده‌ای است که مبین تعهد بانک یا یک شرکت بیمه، دایر بر پرداخت مبلغی مقرر به ذی‌نفع به‌صرف مطالبه یا با احراز شرایط مشخصی می‌باشد.

ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد ممکن است «اسنادی» یا «ساده» باشند.^{۱۴۸}

ضمانت‌نامه اسنادی متضمن تعهد بی‌قید و شرط پرداخت مبلغ مقرر به‌مجرد ارائه اسنادی از سوی ذی‌نفع است که این اسناد معمولاً اظهاریه تحقق قصور از سوی متعهد اصلی یا رأی دادگاه یا

---

143. Raymond Jack, documentary Credits § 12.7 (1991).

144. *Ibid.*

145. *Ibid.*, § 12.8.

146. *Ibid.*

147. *Ibid.*

148. Richard Perrignon, Performance Bonds and Standby Letters of Credit: The Australian Experience, 2 J. Banking & Fin. L. & Prac. 158 (1991).

رأی دآوری می‌باشد.^{۱۴۹}

ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد از نوع «ساده» یا «باز» ممکن است «مشروط» یا «به‌صرف درخواست» که «ضمانت‌نامه اولین درخواست» یا «ضمانت‌نامه عندالمطالبه» نیز نامیده می‌شود، باشد.^{۱۵۰} در ضمانت‌نامه مشروط، تعهد پرداخت وجه‌الضمان با قصور متعهد اصلی در اجرای قرارداد خود با ذی‌نفع قابلیت اجرا می‌یابد. ضمانت‌نامه مشروط شبیه ضمانت بانکی که در بالا مورد بحث قرار گرفت،^{۱۵۱} می‌باشد. مع‌هذا، ضمانت‌نامه‌ها اسناد مهر و موم شده هستند، در حالی که ضمانت‌ها لزوماً مهر و موم شده نیست. از سوی دیگر، ضمانت‌نامه به‌صرف درخواست، تعهدی بی‌قید و شرط مبنی بر پرداخت مبلغ مقرر، عندالمطالبه است بدون اینکه نیاز به ارائه دلیل یا وجود شرایطی باشد. این نوع ضمانت‌نامه صرفاً با ارائه درخواست قابل اجرا می‌گردد.

۳- اعتبارنامه تضمینی (اعتبار اسنادی تضمینی)

اعتبارنامه تضمینی عبارت است از تعهد بانک به پرداخت مبلغی معین به ذی‌نفع به‌مجرد ارائه اسناد مقرر از سوی وی. در اعتبارنامه تضمینی، اسنادی که پرداخت یا در مورد برات وعده‌دار قبولی در قبال آنها به‌عمل می‌آید، مشخص می‌شود. این اسناد را می‌توان از یک اظهارنامه عادی مطالبه از سوی ذی‌نفع، اظهارنامه ذی‌نفع دایر به اینکه مبلغ برات سررسید شده یا یک گواهی که به امضای شخص ثالث رسیده تا یک رأی دآوری یا رأی دادگاه که احتمالاً با اسناد دیگری همراه است دسته‌بندی کرد. شایان تذکر است که تعهد بانک دایر بر پرداخت به‌موجب اعتبارنامه تضمینی، تعهدی اصلی بر عهده بانک ایجاد می‌کند که مستقل از تعهد پایه است، هر چند که این تعهد منوط به قصور از سوی متعهد اصلی است.

اعتبارنامه تضمینی به‌نحوی مشابه با ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد یا ضمانت‌نامه بانکی عمل می‌کند.^{۱۵۲} در واقع اعتبارنامه‌های تضمینی معادل و هم‌ردیف آمریکایی ضمانت‌نامه‌های بانکی و ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد است و حیل‌های است که به‌منظور دور زدن این منع قانونی که بانک‌های دارای مجوز از دولت فدرال [ایالات متحده]، ممنوع از ضمانت کردن هستند، طراحی شده است.^{۱۵۳} اعتبارنامه‌های تضمینی، به‌رغم منشأ خود، مورد

149. *Ibid.*

150. *Ibid.*, at 159.

۱۵۱. ر.ک. متن و زیرنویس‌های شماره‌های ۱۴۴-۱۴۰.

152. Debbatista, *supra* note 87, at 289.

153. Kevin P. McGuiness, *The Law of Guarantee: A Treatise on Guarantee, Indemnity and the Standby Letter of Credit* § 12.40, at 384 (1986); *Border Nat'l Bank v. Am. Nat'l Bank* 282 F. 73 (5th Cir. 1922).

استقبال جهانی قرار گرفته و در سطح بین‌المللی مورد استفاده است.^{۱۵۴}

۴- ضمانت‌نامه‌های بانکی، ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه‌های

تضمینی به‌عنوان جایگزین‌هایی برای اعتبارات اسنادی

استفاده از ضمانت‌نامه‌های بانکی، ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه‌های تضمینی در تأمین مالی تجاری پدیده‌ای تازه نیست. این ابزارها در بیع بین‌المللی مورد استفاده است، اگرچه کاربردهای اصلی آنها در سایر حوزه‌های تجارت بین‌المللی است.^{۱۵۵} ضمانت‌نامه‌های بانکی مورد استفاده قرار می‌گیرد تا تعهدات پرداخت را در قراردادهای بین‌المللی مورد پشتیبانی و تقویت قرار دهد.^{۱۵۶} ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه‌های تضمینی به‌کار گرفته می‌شود تا تعهدات اجرای ناشی از معاملات بیع بین‌المللی را تضمین کند.^{۱۵۷}

با این حال، این ابزارها اساساً به‌همراه اعتبارات اسنادی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این ابزارها از سوی صادرکننده فراهم می‌گردد تا اجرای تعهدات ناشی از بیع کالا را تضمین کند.^{۱۵۸} عقد ضمان سنتی در حقوق انگلیس و ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد قرن‌هاست که مورد استفاده است، لیکن به‌تازگی است که برای تضمین تأمین مالی در تجارت بین‌المللی به‌کار می‌رود.^{۱۵۹} ضمانت‌نامه‌های «اولین درخواست»، به‌عنوان گونه‌ای ضمانت‌نامه که غالباً برای تضمین تأمین مالی در تجارت بین‌المللی مورد استفاده است و اعتبارنامه‌های تضمینی، پیشرفت و تحول نسبتاً جدیدی به‌شمار می‌روند.^{۱۶۰}

رونق اقتصادی پس از جنگ جهانی دوم باعث انعقاد معاملات کلان و پیچیده گردید.

---

154. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 227.

۱۵۵. ضمانت‌ها (ضمانت‌نامه‌های بانکی) معمولاً برای تضمین تعهدات یک طرف قرارداد مورد استفاده قرار می‌گیرد تا طرف دیگر قرارداد (متعهدله) را قادر سازد چنانچه مضمون عه (متعهد اصلی) از اجرای قرارداد یا بخشی از آن قصور نماید، یا ادعا شود قصور نموده، مبلغی پول (وجه‌الضمان) را دریافت کند. ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد معمولاً برای تضمین قیمت پیشنهادی در مناقصه‌ها و مزایده‌های طرح‌های بزرگ ساخت و ساز یا طرح‌های مشابه دیگر یا جهت تضمین تعهد طرفی که جهت تهیه کالا پیش‌پرداختی را دریافت نموده یا به‌عنوان وثیقه‌ای در مقابل قصور چنین متعهدی به‌طور کلی، مورد استفاده قرار می‌گیرد. اعتبارنامه‌های تضمینی عموماً برای تضمین تعهد بازپرداخت متقاضی وام یا جهت تضمین تعهدات پولی مشابه، یا تضمین تعهد به اجرای خدمات به‌کار گرفته می‌شود. در این باره رک.

Paul S. Turner, New Rules for Standby Letters of Credit: The International Standby Practices, 14 Banking & Fin. L. Rev. 457, 458 (1999); Jack, *supra* note 143, §§ 12.3 - 12.15.

156. Rowe, Guarantees, *supra* note 42, at 41.

۱۵۷. برای مطالعه بیشتر رک.

Buckley, Potential Pitfalls, *Supra* note 72, at 227; Rowe, Guarantees, *supra* note 42, at 11 41 - 46; Perrignon, *supra* note 148, at 158-59.

158. Debattista, *supra* note 87, at 289; Perrignon, *supra* note 148, at 158.

159. Jack, *supra* note 143, § 12.9.

160. Perrignon, *supra* note 148, at 158; Jack, *supra* note 143, § 12.11.

این معاملات ایجاب می‌کند که مصرف‌کنندگان (یعنی واردکنندگان و کارگران) و نه تولیدکنندگان (صادرکنندگان و پیمانکاران) برای اطمینان از اینکه کالا یا خدماتی که برای آن پول می‌پردازند مطابق با قرارداد، فراهم و در اختیار گذاشته شود، خواستار تضمین باشند.^{۱۶۱} غالب مصرف‌کنندگان ثمن را از طریق اعتبارات اسنادی می‌پرداختند و از تولیدکنندگان درخواست ارائه ضمانت می‌نمودند که صادرکنندگان برای تهیه ضمانت به بانکهایشان روی می‌آوردند. به‌منظور پاسخگویی به این نیاز، نظامهای بانکی آمریکا، انگلیس و اروپا به‌ترتیب ابزارهای مختلف زیر را ساخته و پرداختند: اعتبارنامه تضمینی، ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد و ضمانت‌نامه بانکی.^{۱۶۲} سوآلی که در اینجا مطرح می‌شود این است که آیا می‌توان ضمانت‌نامه‌های بانکی، ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه‌های تضمینی را به‌نحو شایسته‌ای تعدیل کرد تا به‌جای اعتبارات اسنادی، نه همچون گذشته به‌همراه اعتبارات اسنادی، بتوانند معاملات بیع بین‌المللی را تأمین مالی کنند؟ آیا یک یا چند مورد از این ابزارها را می‌توان به‌گونه‌ای تعدیل کرد که مناسب و سازگار با شرایط خاص طرفهای معینی باشند؟

به‌منظور ارائه تصویری ساده از این مسئله می‌توان گفت واردکننده در برابر صادرکننده مستقیماً تعهد می‌کند هنگامی که صادرکننده به سهم خود با ارسال اسناد مقرر برای واردکننده تعهدات ناشی از عقد را ایفا کند، ثمن را به وی بپردازد. تعهد واردکننده دایر بر پرداخت ثمن با یک تعهد بانکی که ممکن است به شکل ضمانت‌نامه بانکی، ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد یا یک اعتبارنامه تضمینی باشد، مورد تضمین قرار می‌گیرد. چنانچه واردکننده از پرداخت ثمن خودداری کند، صادرکننده برای پرداخت وجه‌الضمان به یک تعهد بانکی مناسب اتکا خواهد داشت. این سه ابزار، بویژه ضمانت‌نامه حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه تضمینی، چند منظوره‌اند و به آسانی می‌توان آنها را به‌گونه‌ای تنظیم کرد که مناسب و سازگار با علایق و نگرانی‌های خاص طرفین باشد.^{۱۶۳}

تعهد ضامن یا بانک صادرکننده این اسناد مبنی بر پرداخت، معمولاً منوط به قصور متعهد اصلی خواهد بود، اما واقعه عملی که پرداخت را سبب می‌گردد ممکن است به انحای مختلفی سامان داده شود، به‌عنوان مثال صرف درخواست از سوی ذی‌نفع، یک گواهی دال بر قصور واردکننده یا ارائه دلیل متقن مبنی بر قصور، همچون رأی دادگاه یا رأی داور دایر بر قصور می‌تواند پرداخت را به جریان اندازد.

برحسب اینکه حادثه مقدمه پرداخت چه باشد، واردکننده یا صادرکننده مورد حمایت قرار

161. Perrignon, *supra* note 148, at 158.

162. *Ibid.*

163. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 227 - 30.

خواهد گرفت. چنانچه حادثه، مستلزم ارائه رأی دادگاه یا رأی داوری باشد، این امر برای صادرکننده نامطلوب خواهد بود، زیرا تحصیل رأی دادگاه یا رأی داوری امری دشوار و وقت‌گیر است. چنانچه حادثه موجب پرداخت، صرف ارائه درخواست از سوی صادرکننده ذی‌نفع باشد، واردکننده در معرض خطر بالایی قرار خواهد داشت، زیرا در این صورت خطر سوء استفاده توسط ذی‌نفع بیشتر است.^{۱۶۴}

وضعیت طرفین در این‌گونه ابزارها ممکن است مشکلاتی را پدید آورد و مانع استفاده از این ابزارها برای تأمین مالی تجارت شود مگر اینکه ابزار انتخاب شده به‌چنان دقتی تنظیم شود که بین منافع طرفین تعادل ایجاد نماید. تحصیل و جمع‌آوری اسناد از مراجعی که نیازمند طی مراحل طولانی نباشد، می‌تواند منافع طرفین را تأمین کند، به‌عنوان مثال، صدور گواهی‌هایی از سوی یک شخص ثالث مستقل، مانند یک مؤسسه حسابداری بزرگ یا یک سازمان دولتی و از سوی ذی‌نفع می‌تواند کفایت نماید.^{۱۶۵}

افزون بر این ابزارها، طرفین می‌توانند با انعقاد قرارداد بیمه اعتبار تجاری، اعم از بیمه اعتبار صادرات یا واردات، خود را در مقابل قصور یا تقلب طرف دیگر بیمه نمایند.^{۱۶۶} بیمه اعتبار صادرات می‌تواند زیان‌هایی را که با بایع به‌سبب خودداری واردکننده از پرداخت ثمن متحمل می‌گردد، جبران کند. به همین ترتیب، بیمه اعتبار واردات می‌تواند زیان‌هایی را که واردکننده به علت قصور یا تقلب صادرکننده می‌بیند، برحسب شروط قرارداد بیمه کلاً یا جزئاً جبران نماید.^{۱۶۷}

---

164. Jack, *supra* note 143, § 12.11.

نویسنده فوق وضعیت طرفین - متعهد اصلی و ذی‌نفع - را در قالب یک جدول به‌تصویر کشیده است.
۱۶۵. به‌عنوان نمونه رک.

Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 232-33.

۱۶۶. غالب کشورها به‌دلایل اقتصادی مشخصی به‌منظور تشویق صادرات هر یک به شکلی از تأمین مالی صادرات حمایت می‌کنند. در استرالیا از زمان تشکیل شرکت بیمه و پرداخت‌های صادرات در سال ۱۹۵۶ به بعد حمایت دولت از تأمین مالی صادرات به‌طور مستمر فراهم شده است. در حال حاضر، حمایت دولت از تأمین مالی صادرات مطابق قانون تشکیل شرکت بیمه و تأمین مالی صادرات مصوب ۱۹۹۱ از طریق شرکت بیمه و تأمین مالی صادرات که شرکتی دولتی است، ارائه می‌شود. بریتانیا از سال ۱۹۱۹ مجموعه اختصاصی داشته است که مشابه شرکت بیمه و تأمین مالی صادرات عمل می‌کند. مجموعه‌ای که هم‌اکنون در بریتانیا متکفل این امر است، اداره تضمین اعتبارات صادرات است که به‌موجب قانون تضمین صادرات و سرمایه‌گذاری مصوب ۱۹۹۱ تشکیل شده است. برای مطالعه تفصیلی درخصوص شرکت بیمه و تأمین مالی صادرات استرالیا رک.

Lloyd Edgecombe, Government Trade and Investment Finance and Insurance, in *International Transactions: Trade and Investment, Law and Finance* 138 - 171 (C.D.M. Wilde & M. Rafiqul Islam eds., 1993).

برای مطالعه تفصیلی درخصوص اداره تضمین اعتبارات صادرات بریتانیا رک.

E.P. Ellinger, Export Credit Guarantees, in Benjamin's Sale of Goods 24-001-063 (A.G. Guest *et al.* Eds., 5th ed., 1997) [hereinafter Ellinger, Export Credit Guarantees].

167. Edgecombe, *supra* note 166, at 148; Rowe, Guarantees, *supra* note 42, at 11.

❖ ۱۹۳ روشهای پرداخت ثمن در ...

صادرکنندگانی که ناگزیرند برای مطالبه خسارت از طریق ابزارهای ضمانتی شرایط دشواری را به انجام رسانده و مراحل طولانی‌ای را طی کنند، می‌توانند از بیمه اعتبارات صادرات کمک بگیرند و حقوقی را که در اثر ضمانت برای ایشان ایجاد شده به بیمه‌گر واگذار کرده و انتقال دهند. به همین ترتیب، واردکننده‌ای که فرضاً در اثر کاربست متقلبانه یک ضمانت‌نامه عندالمطالبه از سوی صادرکننده، زیان دیده است، خواهد توانست خسارات خود را از طریق بیمه اعتبار واردات جبران نماید.

بیمه اعتبار تجاری می‌تواند ابزار تأمینی اضافی برای استحکام و تقویت ابزارهای ضمانتی فراهم کند، لیکن این امر مستلزم صرف هزینه‌های اضافی برای طرفین است. طرفین برای تحصیل امنیت ناشی از پوشش بیمه‌ای، هزینه‌های حق بیمه را متحمل خواهند شد و این هزینه ممکن است هزینه معتناهی باشد.^{۱۶۸} با عنایت به اینکه به حداقل رساندن هزینه‌ها یکی از اهداف بنیادین تجاری است، لذا این هزینه‌های اضافی ممکن است مانع استفاده از بیمه اعتبار گردد، بویژه آن هنگام که منافع طرفین از طریق روشهای دیگر پرداخت، از قبیل اعتبار اسنادی که هزینه‌های اضافی بیمه را لازم ندارد، می‌تواند تأمین گردد.

گذشته از این، بیمه اعتبار تجاری در کشورهای در حال توسعه به‌طور وسیع در دسترس واردکنندگان و صادرکنندگان نیست، زیرا واردکنندگان و صادرکنندگان این کشورها پرخطر به‌شمار می‌روند.^{۱۶۹} چنانچه شرکتهای بیمه تصمیم بگیرند در کشورهای در حال توسعه برای طرفین، پوشش بیمه اعتبار عرضه کنند، به‌علت ماهیت خطرناک این تجارت، حق بیمه‌های بالایی را طلب خواهند کرد که این امر بیش از پیش مانع استفاده طرفین از بیمه اعتبار تجاری خواهد شد.

عوامل دیگری نیز ممکن است سد راه آن شود که تعهدات بانکی، جایگزین اعتبارات اسنادی شود. یکی از این عوامل آن است که ابزارهای ضمانتی برخلاف اعتبارات اسنادی تجاری، مال حاضر و آماده‌ای را به‌عنوان وثیقه عینی در اختیار بانک صادرکننده ابزار ضمانتی قرار نمی‌دهد.^{۱۷۰} در نتیجه، هر وثیقه در این اسناد باید به‌طور جداگانه به‌هنگامی که بانک این ابزارهای ضمانتی را در اختیار می‌گذارد، توسط واردکننده فراهم و به بانک داده شود.^{۱۷۱} این امر می‌تواند مشکلات بسیار حادی را برای واردکنندگان بسیار وامدار ایجاد کرده و مانع استفاده آنها از این ابزارها گردد.

168. Edgecombe, *supra* note 166, at 153; Ellinger, *Export Credit Guarantees*, *supra* note 166, 24-015.

169. Edgecombe, *supra* note 166, at 153; Ellinger, *Export Credit Guarantees*, *supra* note 166, 24-015.

170. Robert W. Williams, *Assessing the Treatment of Letters of Credits Under the Risk-Based Capital Guidelines*, 10 *Ann. Rev. Banking L.* 271, 296-97 (1991).

171. Buckley, *Potential Pitfalls*, *supra* note 72, at 228.

مشکل احتمالی دیگر این است که چنانچه این ابزارها جایگزین اعتبارات اسنادی تجاری شود، بانکها قادر یا مایل خواهند بود این ابزارها را به مقدار انبوه که در آن صورت صدور انبوه آن اجتنابناپذیر نیز خواهد بود، صادر نمایند. طرز برخورد موافقتنامه باسل - رهنمودهایی که گروه ناظر باسل وابسته به بانک بین‌المللی تسویه و تهاتر درخصوص کفایت سرمایه مخاطره‌آمیز در ژوئیه سال ۱۹۸۸ پذیرفته است - با این ابزارها ممکن است مانع بانکها از صدور حجم وسیع این اسناد تعهدآور گردد.^{۱۷۲}

براساس موافقتنامه باسل اقلام زیر ترازنامه، از قبیل ضمانت‌نامه‌ها و اعتبارات اسنادی نخستین عامل تبدیل تخصیص یافته براساس ریسک اعتباری مشاهده شده می‌باشد.^{۱۷۳} همان گونه که یکی از مفسران متذکر می‌شود: «بنابراین، مبلغ تبدیل شده به نسبت وضع اعتباری طرف مقابل سنگین تر می‌شود».^{۱۷۴} ضمانت‌نامه‌های حسن اجرای قرارداد و اعتبارنامه‌های تضمینی مربوط به یک معامله خاص، عامل تبدیل پنجاه درصد را به خود اختصاص می‌دهد و اعتبارنامه‌های تضمینی برای مقاصد مالی عام عامل تبدیل صددرصد را می‌طلبند.^{۱۷۵} از سوی دیگر، اعتبارات اسنادی به عنوان خطرات احتمالی کوتاه مدت، خود به خود تصفیه‌شونده و مربوط به تجارت طبقه‌بندی می‌شود و عامل تبدیل بیست درصد به آن داده می‌شود.^{۱۷۶} این امر ممکن است میزان اسناد تعهدآور ضمانتی را که بانکها می‌توانند عرضه کنند، محدود نماید. بانکها نیز لاجرم برای صدور این اسناد کارمزدهای بالاتری را مطالبه خواهند کرد، زیرا این اسناد نیازمند سرمایه بیشتری می‌باشد و این هم مستلزم تحمل هزینه‌های بیشتری برای کاربران این ابزارهاست.

۵ - مقایسه اعتبار اسنادی با مکانیسمهای تعهد بانکی

از تجزیه و تحلیل فوق آشکار می‌گردد که اعتبار اسنادی بر ابزارهای تعهد بانکی مزیت نسبی دارد. این ابزارها جایگزین‌های کافی و مناسبی برای اعتبارات اسنادی تجاری نیست. بنابراین، جای شگفتی نیست که به‌رغم رواج تازه این گونه اسناد ضمانتی بانکی، اعتبارات اسنادی تجاری همچنان به‌طور وسیعی مورد استفاده است.

172. Hal S. Scott, The Competitive Implications of the Basle Capital Accord, 39 St. Louis U.L.J. 885, 885-86 (1995).

173. Williams, *supra* note 170, at 276; Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 228; Charles del Busto, Are Standby Letters of Credit a Viable Alternative to Documentary Credits?, 2 J. Int'l Banking L. 72, 73 (1991).

174. Buckley, Potential Pitfalls, *supra* note 72, at 228.

175. *Ibid.*

176. *Ibid.*

ج- روشهای در حال ظهور پرداخت الکترونیکی

با وجود اینکه پرداخت در قراردادهای تجاری بین‌المللی هم اکنون مستلزم استفاده از روشهای سنتی می‌باشد،^{۱۷۷} اما کاملاً محتمل است که شیوه‌های الکترونیکی پرداخت که فعلاً نایب است یا روشهایی که هم‌اکنون برای پرداختهای جزئی در معاملات الکترونیک مورد استفاده است، به تدریج تکامل یافته و جایگزین روشهای سنتی پرداخت گردد.^{۱۷۸} تجارت الکترونیک، نظام بانکداری را نگران بروز تغییری بنیادین کرده^{۱۷۹} و استعداد بالقوه فراوانی دارد که روشهای پرداخت را از پایه و اساس دگرگون نماید.^{۱۸۰} روشهای جدید یا پیشنهاد شده پرداخت الکترونیکی حاکی از ورود گسترده فراهم‌کنندگان پول الکترونیکی به بخش مالی است.^{۱۸۱} از آنجا که روشهای الکترونیکی پرداخت هنوز در حال تکامل است،^{۱۸۲} لذا ماهیت، شکل و مکانیسم نظامهای پولی‌ای که ممکن است جایگزین روشهای سنتی پرداخت در معاملات تجاری شود، مسائلی است که تنها آینده آنها را مشخص خواهد کرد. با وجود این، لازم است بعضی از اشکال موجود پرداخت الکترونیکی در معاملات خرد که استعداد آن را دارند که تکامل یافته و جایگزین روشهای سنتی پرداخت در معاملات کلان گردند، در اینجا مورد اشاره قرار گیرد.^{۱۸۳}

۱- پول الکترونیکی

اصطلاحات گوناگونی از قبیل «پول الکترونیکی»، «پول دیجیتالی»، «سکه دیجیتالی» و «پول مجازی»، غالباً با اوصاف مختلفی، به منظور توصیف این نوع پول استعمال می‌شود.^{۱۸۴} در اینجا اصطلاح «پول الکترونیکی» به کار گرفته می‌شود تا ناقل‌های الکترونیکی را توصیف نماید

177. Andrea Beatty *et al.*, E-Payments and Australian Regulations, 21 U. New S. Wales L. J. 489 (1998).

178. Bentley & Quirk, *supra* note 8, at 328.

179. *Ibid.*, at 327.

۱۸۰. برای مطالعه تفصیلی در خصوص اینکه تجارت الکترونیک به چه نحو در حال تغییر دادن سیستم‌ها و روشهای پرداخت است رک.

Alan L. Tyree, Digital Cash (1997); Modern Techniques for Financial Transactions and Their Effects on Currency, *supra* note 8; Olujoke Akindemowo, The Fading Rustle, Chink and Jingle: Electronic Value and the Concept of Money 21 U. New S. Wales L.J. 466 (1998).

181. Bentley & Quirk, *supra* note 8, at 327.

182. Maggs, *supra* note 127, at 753-54.

۱۸۳. این روشهای پرداخت صرفاً جنبه تمثیلی دارد نه جنبه حصری. نمونه‌های دیگری نیز وجود دارد که نویسنده از بررسی آنها در اینجا عاجز است؛ چرا که نویسنده نسبت به بسیاری از آنها علم و اطلاع چندانی ندارد و بسیاری دیگر از آنها نیز هنوز در حال شکل گرفتن و تکامل یافتن است.

184. Akindemowo, *supra* note 180, at 479.

که برای دادن دستورات، بدهکار یا بستانکار کردن یک حساب یا به‌عنوان دلیلی بر اجرای قراردادهای اعطای اعتبار که منعقد شده، به‌کار گرفته می‌شود. ناشر (صادرکننده) پول الکترونیکی که ممکن است بانک یا غیربانک باشد، پول الکترونیکی را که با استفاده از کلید خصوصی خود، «امضا» یا «رمزنگاری» یا «تصدیق» کرده، صادر خواهد کرد.^{۱۸۵} پیام، شامل هویت ناشر، نشانی الکترونیکی او، مبلغ پول، شماره سریال آن و تاریخ انقضا خواهد بود. به‌علاوه، ناشر فهرستهایی را نگاهداری خواهد کرد تا اطمینان حاصل شود که پول الکترونیکی دو بار خروج نشود. مشتری‌ای که خواستار دریافت پول الکترونیکی است درخواستی را که با استفاده از کلید خصوصی مشتری مزبور رمزگذاری شده برای ناشر می‌فرستد. ناشر پیام رسیده را با استفاده از کلید عمومی متعلق به مشتری^{۱۸۶} که در فهرست کلیدهای عمومی موجود است، رمزگشایی می‌نماید تا صحت و اصالت آن را احراز و برای مشتری، پول الکترونیکی رمزدار صادر کند. برای خرج کردن پول الکترونیکی، مشتری پیام پول الکترونیکی را برای یک تاجر [طرف معامله] ارسال می‌کند، در حالی که این پیام با کمک کلید عمومی متعلق به تاجر مزبور رمزنگاری شده تا از توقف پیام در میانه راه جلوگیری شود. تاجر با استفاده از کلید خصوصی خود، پیام را رمزگشایی کرده و پیام پرداخت را تأیید می‌نماید. تاجر مورد نظر به‌علاوه از ناشر پول درخواست می‌نماید که تأیید نماید سریال مزبور قبلاً خرج نشده است. سپس ناشر نیز پول را به حساب تاجر ریخته، حساب وی را بستانکار کرده و شماره سریال مزبور را باطل می‌کند تا نتوان دوباره آن شماره سریال را خرج کرد.

۲- چکهای الکترونیکی (دیجیتالی)

با استفاده از تکنیکهای مشابه با آنچه در پول الکترونیکی مورد استفاده است، می‌توان چکها و بروات الکترونیکی را، از طریق سامانه‌های الکترونیکی ارسال کرد. پیام چک الکترونیکی حاوی همان اطلاعاتی است که بر روی چک کاغذی دیده می‌شود و به‌طور دیجیتالی امضا می‌گردد. چک الکترونیکی برای گیرنده وجه (محال‌له) فرستاده می‌شود. هنگامی که بانک

---

۱۸۵. سیستم‌های کلید خصوصی و عمومی عبارت از فنون رمزنگاری است که به‌منظور تأمین امنیت و احراز صحت پیامهای الکترونیکی مورد استفاده قرار می‌گیرد. این دو کلید با یکدیگر مرتبط خواهند بود، لیکن از کلید خصوصی فقط یک طرف اطلاع دارد حال آنکه کلید عمومی در اختیار عموم قرار خواهد گرفت. رمزنگاری به‌وسیله کلید عمومی انجام می‌گیرد، و پیام رمزنگاری شده (رمزدار) با استفاده از کلید خصوصی رمزگشایی می‌شود. برای مطالعه بیشتر در این باره رک. Tyree, *supra* note 180, at 16 - 36.

نویسنده فوق به زبانی ساده کلیدهای مورد استفاده در زمینه پول الکترونیکی را توضیح داده است. 186. Gronfors, *supra* note 74, at 81.

نویسنده فوق کلید عمومی را به‌عنوان «هر قالب از لحاظ فنی مناسب، از قبیل ترکیب اعداد و یا ارقام که طرفین به‌منظور تأمین و تضمین اصالت و درستی پیام الکترونیکی بر آن قالب توافق می‌کنند» تعریف کرده است.

محال‌له، مبلغ چک را برای محال‌له وصول کرد روی چک خط می‌کشد و با استفاده از کلید خصوصی صادرکننده چک، چک را رمزنگاری می‌کند تا دلیلی بر پرداخت چک فراهم شود.

۳- کارتهای هوشمند (اسمارت کارت)

کارتهای هوشمند دارای انواع گوناگونی است و می‌تواند برای مقاصد مختلفی مورد استفاده قرار گیرد. کارت هوشمند معمولاً دارای یک تراشه ریزپردازنده است که می‌تواند اطلاعات را در خود ذخیره کند. کارت هوشمند معمولاً برای انتقال تنه حسابها مورد استفاده قرار می‌گیرد. این کارتها می‌تواند برای پرداختهای اعتباری نیز مورد استفاده قرار گیرد یا اینکه به‌شکل ژتون‌های دارای ارزش معینی باشد که مبلغ آن قبلاً پرداخت شده و به‌صورت اطلاعاتی در آن ذخیره شده است و این ارزش می‌تواند بین کاربران این سیستمها نقل و انتقال یابد.^{۱۸۷} با استعمال کارت، ارزش ذخیره شده در کارت از یک طرف به طرف دیگر انتقال می‌یابد یا به عبارت دیگر، یک طرف بدهکار و طرف دیگر بستانکار می‌شود.

۴- انتقال بین‌المللی الکترونیکی اعتبار

انتقال بین‌المللی اعتبار با توجه به اهمیتی که در پرداختهای بین‌المللی امروز داراست^{۱۸۸} و با عنایت به قابلیت استفاده از آن در خارج از نظام بانکی در اینجا شایسته بررسی اجمالی است. امروزه حجم عمده تهاتر و تسویه بین بانکی در اسناد کامپیوتری شده بانکهها یافت می‌شود.^{۱۸۹} سامانه‌های جدید الکترونیکی بین‌المللی امکانات و فرصتهای نوینی را در اختیار شیوه‌های پرداخت جهانی قرار می‌دهد.^{۱۹۰} این سامانه‌های الکترونیکی با ممکن نمودن ایجاد روابط موردی و موقت بین هر دو بانکی که در کشورهای توسعه‌یافته قرار دارد، اهمیت و ارزش روابط دیرینه، بین بانکههای کارگزار شناخته شده را کاهش می‌دهد.^{۱۹۱} اهمیت انتقال الکترونیکی وجوه دیری است که توجه جامعه تجاری بین‌المللی را به خود جلب کرده است و سرانجام جهت نظام‌مند شدن آن، قانون نمونه‌ای از سوی کمیسیون حقوق تجارت بین‌الملل سازمان ملل متحد

---

۱۸۷. در فرضی که کارت هوشمند ارزش پیش‌پرداخت شده الکترونیکی را ذخیره می‌کند، این کارت به‌عنوان کارت ذخیره ارزش (SVC) عمل می‌کند و غالباً به‌عنوان «کیف پول الکترونیکی» از آن یاد می‌شود.

188. Heinrich, *supra* note 124, at 787-88.

189. Anu Arora, *Electronic Banking and the Law* 1 (2nd ed. 1993); Johanna Vroegop, *The Time of Payment in Paper-Based and Electronic Funds Transfer System*, 1990 *Lloyd's Mar. & Com. L.Q.* 64.

190. Maggs, *supra* note 127, at 753.

191. Crawford, *supra* note 104, at 107.

(آنسیترال) به نام قانون نمونه آنسیترال راجع به انتقالات بین‌المللی اعتبار تدوین گردید.^{۱۹۲} اگرچه کاربست فن‌آوری‌های نوین در پرداختها، همچنان از سوی بانکها است، لیکن امکان بالقوه‌ای وجود دارد که این فن‌آوری‌ها توسط طرفین در خارج از نظام بانکی مورد استفاده قرار گیرد. قانون نمونه آنسیترال «به همان نحو که بر بانکها اعمال می‌گردد بر سایر مؤسساتی که به انجام دستور حواله وجوه به‌عنوان بخشی از فعالیت تجاری عایشان اشتغال دارند، نیز حاکم است».^{۱۹۳} قلمرو و گستره اجرایی بند (۲) ماده ۱ قانون نمونه، مبهم به‌نظر می‌رسد،^{۱۹۴} لیکن به‌ظاهر چنین می‌نماید که حکم بند (۲) ماده ۱ ناظر به قابلیت اجرای قانون نمونه بر فعالیت مؤسسات غیربانکی است، علی‌الخصوص به این دلیل که حکم بند (۱) ماده ۱ به‌طور خاص در مورد «بانکها» مقرر و در نظر گرفته شده است^{۱۹۵} که فایده این امر تفکیک و تمایز بین این دو است. در پیش‌نویس اولیه قانون نمونه، بانک، مؤسسه‌ای تعریف شده بود که «اشتغال به اجرای دستور حواله وجوه به‌عنوان بخشی از فعالیت تجاری عادی آن است»، لیکن این تعریف به این استدلال که بسیار عام است، پذیرفته نشد.^{۱۹۶} در متن کنونی قانون نمونه، «بانک» تعریف نشده است و به‌جای آن تعیین حدود و ثغور این اصطلاح به قانون داخلی کشورها واگذار شده است.^{۱۹۷} از وضع مقرراتی جداگانه برای بانکها و سایر مؤسسات استنباط می‌شود که قانون نمونه در نظر دارد بر مؤسسات غیر از بانکها نیز حکومت کند.

با وجود اینکه احتمال دارد روشهای الکترونیکی پرداخت در آینده روش عمده پرداخت در معاملات تجاری بین‌المللی گردد، لیکن روشهای سنتی پرداخت که اعتبار اسنادی در رأس آنها قرار دارد، همچنان مورد اتکا و رجوع خواهد بود. با توجه به اینکه نیازهایی که اعتبارات اسنادی پاسخ می‌گویند به‌رغم تغییر و تحولاتی که فن‌آوری‌های اطلاعاتی پیشرفته به‌همراه دارد، همچنان به‌قوت خود باقی است و از آنجا که هیچ شیوه پرداخت شناخته‌شده‌ای که به‌نحو مناسبی

192. Model Law on Int'l Credit Transfers (United Nations Comm'n on Int'l Trade L. 1994), available at <http://www.uncitral.org/english/texts/payments/mlcict.htm> (last visited Jan. 15, 2002).

تدوین قانون نمونه آنسیترال راجع به انتقالات بین‌المللی اعتبار در نوامبر سال ۱۹۸۷ توسط گروه کار پرداختهای بین‌المللی آنسیترال به‌عنوان طرحی جهت تهیه و تدوین قواعدی نمونه برای انتقال الکترونیکی بین‌المللی وجوه آغاز شد. قلمرو این طرح یک سال بعد گسترش داده شد تا انتقال بین‌المللی اعتبار به‌وسیله کلیه وسایل ارتباطی و نه صرفاً انتقال الکترونیکی وجوه را شامل گردد. برای مطالعه تفصیلی درخصوص قانون نمونه آنسیترال رک.

Eric Bergsten, The Draft UNCITRAL Model Law on International Credit Transfers, in *International Contracts and Payments* 33 (P. Sarcevic & P. Volken eds., 1991); Crawford, *supra* note 104, at 107.

۱۹۳. رک. بند (۲) ماده ۱ قانون نمونه آنسیترال راجع به انتقالات بین‌المللی اعتبار.

194. Crawford, *supra* note 104, at 135.

۱۹۵. رک. بند (۱) ماده ۱ قانون نمونه آنسیترال راجع به انتقالات بین‌المللی اعتبار. بند مذکور مقرر می‌دارد: «این قانون بر انتقال اعتباری حاکم است که بانک فرستنده و بانک گیرنده آن در دو کشور متفاوت واقع باشند».

196. Crawford, *supra* note 104, at 135.

197. *Ibid.*

بتواند این نیازها را برآورده نماید، وجود ندارد، علی‌هذا ضرورت دارد تمهیداتی بیاندیشیم که براساس آن اعتبارات اسنادی به‌طور الکترونیکی عمل کند.

۵- اعتبارات اسنادی الکترونیک

مکانیسم اعتبارات اسنادی می‌تواند بدون بروز مشکلاتی به‌طور الکترونیکی عمل کند. گذشته از این، اعتبارات اسنادی الکترونیک در حال حاضر به‌عنوان بهترین گزینه باقی مانده است. امروزه بسیاری از اطلاعات و مدارک مرتبط با اعتبارات اسنادی تجاری از طریق الکترونیکی انتقال می‌یابد.^{۱۹۸} مانع اصلی حرکت به‌سوی یک نظام اعتبارات اسنادی کاملاً الکترونیک، دیجیتالی شدن خود قرارداد اعتبار نیست، بلکه فقدان یک سیستم بارنامه الکترونیکی است که مورد قبول همه باشد.^{۱۹۹}

یک معامله عادی اعتبار اسنادی حداقل مشتمل بر سه قرارداد مرتبط با یکدیگر، در عین حال اساساً مستقل از هم می‌باشد: (۱) قرارداد بین متقاضی اعتبار و بانک گشاینده اعتبار که به‌موجب آن واردکننده از بانک گشاینده می‌خواهد اعتباری را براساس شرایط معینی به‌نفع صادرکننده افتتاح نماید (۲) قرارداد بین بانک گشاینده اعتبار و بانک معرفی شده که در کشور صادرکننده واقع است و (۳) قرارداد بین بانک معرفی شده و صادرکننده^{۲۰۰} به‌منظور اینکه اعتبارات اسنادی به‌طور الکترونیکی عمل کند، لازم است ایجاد، ارسال و تبادل اسناد در این قراردادهای مختلف قابلیت اجرا و گردش الکترونیکی را دارا باشد.

الف- قرارداد بین متقاضی و بانک گشاینده اعتبار

قرارداد بین متقاضی و بانک گشاینده اعتبار معمولاً بر روی کاغذ منعقد و درج می‌شود، اما قانوناً به هر شکلی که مقصود را افاده کند می‌تواند منعقد گردد.^{۲۰۱} قرارداد افتتاح اعتبار اسنادی هنگامی منعقد می‌شود که واردکننده اعتبار را تقاضا کرده و بانک گشاینده، تقاضای واردکننده را قبول می‌نماید. در بیشتر کشورهای عضو نظام حقوقی کامن‌لا، قرارداد افتتاح اعتبار اسنادی از حیث شکل و تشریفات، تابع «قواعد عمومی انعقاد قراردادها» است و لذا می‌تواند

198. Whitaker, *supra* note 6, at 1781; Rowe, Automating International Trade Payments, *supra* note 4, at 235.

199. Whitaker, *supra* note 6, at 1781-82.

200. United City Merchs. (Inv.) v. Royal Bank of Can., 1 Q.B. 208, 217 (C.A. 1982).

201. Whitaker, *supra* note 6, at 1781.

به‌طور شفاهی، الکترونیکی یا بر روی کاغذ منعقد شود.^{۲۰۲} در بسیاری از نظامهای حقوقی، قرارداد افتتاح اعتبار که به‌طور الکترونیکی منعقد شده دارای کلیه آثار و اوصاف حقوقی همان قراردادی خواهد بود که بر روی کاغذ منعقد شده است. این قرارداد الکترونیک تشکیل‌دهنده یک قرارداد الزام‌آور بین طرفین، ضبط و ثبت امور تجاری برای طرفین و دلیلی حقوقی در صورت بروز اختلاف خواهد بود.^{۲۰۳}

با توجه به منافع فراوانی که روشهای الکترونیکی فراهم می‌آورد،^{۲۰۴} امروزه بانکها در کشورهای توسعه‌یافته تقاضاهای الکترونیکی برای افتتاح اعتبار را تشویق می‌کنند^{۲۰۵} و واردکنندگان هم با تهیه تجهیزات و لوازم مناسب به این خواست پاسخی مثبت داده‌اند. بعضی از بانکها به‌منظور امکان تقاضای اعتبار بر روی شبکه اینترنت، سامانه‌هایی را راه‌اندازی کرده‌اند،^{۲۰۶} اما بعضی دیگر از بانکها شبکه‌های بسته‌ای را دایر کرده‌اند که بانکها و مشتریانشان را به یکدیگر متصل می‌کند. این سامانه‌ها مشتریان را قادر می‌سازد به‌طور آن لاین بر پیشرفت مراحل اعتبار اسنادی کنترل و نظارت نمایند.^{۲۰۷}

ب- قرارداد بین بانک گشاینده اعتبار و بانک کارگزار

قرارداد بین بانک گشاینده اعتبار و بانک کارگزار ممکن است به‌طور شفاهی، الکترونیکی یا بر روی کاغذ منعقد شود. انتقال بین بانکی دستورات راجع به اعتبار و اسناد و اطلاعات مربوط

---

۲۰۲. قاعده عمومی این است که معمولاً لازم نیست قراردادها به‌شکل خاصی منعقد شوند یا شکل خاصی را به‌خود بگیرند مگر اینکه قانون چنین مقرر دارد؛ تنها تعداد معدودی از عقود خاص وجود دارد که قانون، شکلی خاص را در مورد آنها لازم دانسته است. قراردادهایی از قبیل ضمانتها، قراردادهای مربوط به زمین، و در بعضی موارد قرارداد بیع کالا که ارزش آن بیش از حد نصاب معینی است، از این جمله‌اند. در این باره رک.

Guenter Treitel, *The law of Contract* 161 - 63 (10th ed. 1999).

۲۰۳. برای بحث درباره قوه اثباتی داده‌های الکترونیکی رک.

Christopher Nicoll, *Should Computers be Trusted? Hearsay and Authentication with Special Reference to Electronic Commerce*, 1999 J. Bus. L. 332; Emmanuel T. Laryea, *The Evidential Status of Electronic Data*, 3 Nat'l L. Rev. (May 1999), at <http://www.nlr.com>.

۲۰۴. شیوه‌های الکترونیکی سریع است و باعث صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌ها می‌شود. به‌علاوه شیوه‌های الکترونیکی قابلیت خودکارسازی (اتوماسیون) را نیز دارند که این امر فرآیند پردازش تقاضاها را بیش از پیش سرعت بخشیده و نیاز به وارد کردن مجدد داده‌ها و احتمال خطاهای ناشی از آن را کاهش می‌دهد. در این باره رک.

Christopher Nicoll, E.D. I. Evidence and The Vienna Convention, 1995 J. Bus. L. 21, 22.

205. Rowe, *Automating International Trade Payments*, *supra* note 4, at 235.

۲۰۶. به‌عنوان نمونه رک.

Westpac Banking Corp., IMPEX Trade Banking Online,

at <http://www.westpac.com.au/internet/publish.nsf/content/CB+HomePage> (last visited Jan. 8, 2002).

207. *Ibid*; Rowe, *Automating International Trade Payments*, *supra* note 4, at 235.

به اعتبار مدتهاست که عمدتاً از طریق جامعه جهانی ارتباطات مالی بین بانکی (سویفت) * به طور الکترونیکی انجام می‌گیرد.^{۲۰۸} سویفت به عنوان شبکه ارتباطی کامپیوتری برای انتقال پیامها، بازارهای بزرگ جهان را به یکدیگر متصل می‌کند.^{۲۰۹} در خصوص کارآمدی حقوقی و تجاری ارتباطات الکترونیکی بین بانکی هیچ تردیدی وجود ندارد، همان گونه که سویفت در میان نظامهای حقوقی مختلف به خوبی عمل کرده است.^{۲۱۰}

یک پیام سویفت از سوی یک کاربر شبکه - به عنوان مثال، بانک گشاینده اعتبار - ایجاد و به نزدیکترین نقطه دسترسی سویفت که در بیشتر کشورهای عضو سویفت یکی از این نقاط دسترسی قرار دارد، ارسال می‌شود.^{۲۱۱} از طریق نقطه دسترسی، پیام به پردازشگر منطقه‌ای، که «دروازه ورود به شبکه سویفت است»، فرستاده می‌شود تا صحت و اعتبار پیام را تأیید کند. پس از آن پیام به سویچینگ اصلی یا مرکز عامل فرستاده می‌شود.^{۲۱۲} پیام از طریق پردازشگر منطقه‌ای واقع در منطقه بانک گیرنده و نقطه دسترسی به سویفت که در کشور بانک گیرنده وجود دارد، از مرکز عامل به بانک گیرنده فرستاده می‌شود.^{۲۱۳} به صورت پیامهای الکترونیکی درآمدن اعتبارات اسنادی در اثر شبکه سویفت، پدیده‌ای کارآمد و اثربخش است، با این همه به منظور نقل و انتقال پیامهای بین بانکی شبکه‌های دیگری نیز از قبیل شبکه جی.ای (GE) و شبکه خدمات ماهواره اتحادیه غربی* نیز به وجود آمده است. به علاوه، پیش بینی می‌شود شبکه‌های بین‌المللی پایاپای اسناد تجاری نیز بیش از پیش توسعه و گسترش یابد.^{۲۱۴}

ج - قرارداد بین بانک کارگزار و ذی نفع اعتبار

مکاتبات مربوط به اعتبارات اسنادی بین بانکها از یک سوی و ذی نفعهای اعتبار از سوی دیگر، همچنان به صورت کاغذی انجام می‌گیرد.^{۲۱۵} با این حال، ارتباطات بین این دو طرف

*. Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication.

208. Georgios I. Zekos, The Use of Electronic Technology in Maritime Transport: The Economic Necessity and the Legal Framework in European Union Law, 3 Web J. Current Legal Issues (1998), at <http://webjcli.nlc.ac.uk>; Kozolchik, Paperless Letters of Credit, *supra* note 91, at 39.

209. Kozolchik, Paperless Letters of Credit, *supra* note 91, at 42; Herbert F. Lingl, Risk Allocation in International Electronic Funds Transfers: Chips and Swift, 22 Harv. Int'l L. J. 621, 622-23 (1981).

210. Samuel Newman, Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication (SWIFT), in Payment Systems of the World 373 (Robert C. Effros ed., 1994).

211. *Ibid.*, at 396.

212. *Ibid.*

213. *Ibid.*

*. Western Union sate Little services for Interbank Messaging,

214. Crawford, *supra* note 104, at 135.

215. Whitaker, *supra* note 6, at 1781.

به سرعت در حال تبدیل شدن به شکل الکترونیکی است.^{۲۱۶} بانکها یا از طریق واسطه‌های اختصاصی (شبکه‌های بسته) یا شبکه‌های اینترنت، اعتبار اسنادی را به ذی نفع ابلاغ یا تقاضای افتتاح اعتبار را از متقاضی اعتبار دریافت می‌کنند.^{۲۱۷}

موانع حقوقی آشکاری بر سر راه ابلاغ الکترونیکی اعتبار به ذی نفع وجود ندارد. همچون تقاضای الکترونیکی برای افتتاح اعتبار اسنادی، ابلاغ الکترونیکی اعتبار نیز همان آثار حقوقی ابلاغ اعتبار بر روی کاغذ را داراست. بانکهایی که سامانه‌های الکترونیکی مناسبی را در اختیار دارند، ترجیح می‌دهند اعتبارات اسنادی را به‌طور الکترونیکی ابلاغ کنند؛ چه اینکه ابلاغ الکترونیکی باعث صرفه‌جویی در وقت و هزینه‌هایشان می‌گردد.

به علت فقدان واسطه‌های (شبکه‌های) الکترونیکی قابل قبول بین مشتریان و بانکهای ایشان، ابلاغ اعتبارات اسنادی همچنان به صورت کاغذی باقی مانده است. هر اندازه دسترسی مشتریان بانکها به شبکه‌های الکترونیکی بیشتر شود، بانکها نیز اعتبارات اسنادی بیشتری را به‌طور الکترونیکی ابلاغ خواهند کرد. هم بانکها و هم مشتریان در اثر کاهش هزینه‌ها، صرفه‌جویی در وقت، صحت و درستی، سرعت و کارایی ناشی از ابلاغ الکترونیکی اعتبارات اسنادی منتفع خواهند شد.^{۲۱۸}

د- قرارداد بین بانک گشاینده و ذی نفع اعتبار

بانک گشاینده اعتبار ممکن است در دو فرض با ذی نفع رابطه حقوقی داشته باشد: (۱) در صورتی که بانک گشاینده اعتبار، خود مستقیماً اعتبار را به ذی نفع ابلاغ می‌کند، بدون اینکه از بانک کارگزار استفاده نماید و (۲) در صورتی که بانک کارگزار به عنوان ابلاغ کننده اعتبار عمل می‌کند و اعتبار اسنادی را تأیید نمی‌نماید. صدور مستقیم اعتبار برای ذی نفع از سوی بانک گشاینده، در تجارت بین‌المللی چندان شایع نیست؛ چه اینکه ذی نفع‌های اعتبارات اسنادی ترجیح می‌دهند با یک بانک محلی، طرف رابطه باشند. با وجود اینکه افتتاح مستقیم اعتبار در عمل نادر است، لیکن عرفها و رویه متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)، ابلاغ مستقیم اعتبار به

---

۲۱۶. بانکهایی که برای تقاضای افتتاح اعتبار دارای سامانه‌های اینترنتی هستند، سامانه‌های اینترنتی‌ای را برای ابلاغ اعتبار به مشتریانشان و دسترسی به موقعیت و وضعیت اعتبار نیز دایر کرده‌اند. به عنوان نمونه رک.

Westpac Banking Corp., *supra* note 206.

۲۱۷. به عنوان نمونه رک.

Ibid.

۲۱۸. برای مطالعه بیشتر رک.

Emmanuel T. Laryea, BOLERO Electronic Trade System: An Australian Perspective, 16 J. Int'l Banking L., Jan. 2001, at 4.

ذی‌نفع از سوی بانک گشاینده را پیش‌بینی و برای آن مقررات وضع کرده است.^{۲۱۹} در فرضی که برای ابلاغ اعتبار به ذی‌نفع، از بانک ابلاغ‌کننده استفاده می‌شود، اختلاف شده است که ماهیت رابطه بین بانک گشاینده و ذی‌نفع اعتبار چیست، لیکن هیچکس تردیدی ندارد که بین این دو، رابطه حقوقی وجود دارد. برخی استدلال می‌کنند که بین بانک گشاینده و ذی‌نفع اعتبار، رابطه قراردادی وجود دارد، حال آنکه برخی دیگر معتقدند که بین ایشان فقط یک رابطه خاص الزام‌آور ایجاد می‌شود.^{۲۲۰} هر یک از این نظرات را که بپذیریم، جای انکار و تردید نیست که بین بانک گشاینده و ذی‌نفع یک اعتبار غیرقابل فسخ، رابطه‌ای وجود دارد. این رابطه تعهدات حقوقی را بر بانک گشاینده اعتبار تحمیل می‌کند.^{۲۲۱} با تحقق شروط اعتبار، ذی‌نفع می‌تواند اجرای اعتبار را از بانک گشاینده بخواهد.^{۲۲۲} مع‌هذا، در فرضی که اعتبار لازم دانسته اسناد به بانک معرفی شده ارائه گردد، ذی‌نفع اعتبار باید در وهله نخست، اجرای اعتبار را از بانک معرفی شده بخواهد.^{۲۲۳} بانک گشاینده می‌تواند ابلاغیه صحیح و قابل اجرای اعتبار را به‌طور الکترونیکی یا بر روی کاغذ به ذی‌نفع ابلاغ کند. از این نظر هیچ منع حقوقی‌ای وجود ندارد؛ چه اینکه مقررات UCP ارسال اعتبار از طریق وسایل ارتباطی مخابراتی را پیش‌بینی کرده است.^{۲۲۴}

---

۲۱۹. ر.ک. ماده ۷ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)، در فرضی که اعتبار اسنادی مستقیماً به ذی‌نفع ابلاغ می‌گردد، مزیت نزدیکی که در فوق مورد بررسی قرار گرفت، حاصل نمی‌گردد. در این باره بنگرید به زیرنویس شماره ۸ و متن همراه آن.

۲۲۰. میان قضات و استادان حقوق نیز در این خصوص اختلاف نظر وجود دارد. در این باره به‌عنوان نمونه ر.ک. A.G. Davis, *The Relationship Between Banker and Seller Under Confirmed Credit*, 52 L.Q.R. 225 (1936); E.P. Ellinger, *The Relationship Letters of Credit* (1970); E.P. Ellinger, *The Relationship Between Baner and Buyer Under Documentary Letters of Credit*, 7 U.W. Austl. L. Rev. 41 (1966); Rolf Eberth, *Documentary Credits in Germany and England*, 1977 J. Bus. L. 29, 32 - 35; William E. McCurdy, *Commercial Letters of Credit*, 35 Harv. L. Rev. 539 (1922); Carl A. Mead, *Documentary Letters of Credit*, 22 Colum. L. Rev. 297, 300 - 05 (1922); Henry Harfield, *Code Treatment of Letters of Credit*, 48 Cornell L. Q. 92, 105 (1963).

۲۲۱. برای مطالعه بیشتر ر.ک. عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP)، زیرنویس شماره ۴۱.

۲۲۲. همان.

۲۲۳. برای مطالعه بیشتر ر.ک.

S.P.A. v. Marine & Animal By-Products Corp., 1 Lloyd's Rep. 367 (Q.B. Com. Ct. 1966).

مطابق این پرونده، در قرارداد فروش پودر ماهی شیلیایی شرط شده بود که پرداخت ثمن از طریق اعتبار اسنادی غیرقابل فسخ صورت گیرد. ارائه اسناد از سوی فروشندگان دو بار به‌عمل آمد. پس از اینکه خریداران به بانک خود دستور دادند اسنادی که در مرتبه نخست ارائه شده بود را قبول نکنند، فروشندگان در مرتبه دوم اسناد را مستقیماً به خود خریداران ارائه کردند. دادگاه رأی داد که خریداران به دو دلیل حق انجام چنین کاری را داشته‌اند: اولاً ارائه دوم بسیار دیر صورت گرفته به‌نحوی که خارج از مهلت مقرر در اعتبار بوده است. ثانیاً، حتی اگر اسناد در موعد مقرر ارائه شده باشد، ارائه اسناد فاقد اثر است، زیرا ارائه اسناد مستقیماً به خریدار انجام گرفته است. در این باره رجوع کنید به رأی فوق‌الذکر.

۲۲۴. ر.ک. ماده ۱۱ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

هـ - مکانیسم اعتبارات اسنادی و سامانه‌های الکترونیکی

چنانچه اعتبارات اسنادی به‌طور جداگانه از سایر قراردادهای مستقل اما به هم پیوسته که با قرارداد بیع بین‌المللی در پیوندند، در نظر گرفته شود، در این صورت اعتبارات اسنادی به عنوان یک مکانیسم پرداخت، قابلیت آن را دارد که در محیط الکترونیکی عمل کند. مع‌هذا، اعتبارات اسنادی به‌تنهایی و مجرد از قراردادهای مرتبط با آن نمی‌تواند ره به جایی ببرد و پابرجا بماند، اعتبارات اسنادی همواره با معامله‌ای پایه در ارتباط است.^{۲۲۵} قرارداد اعتبار اسنادی صرفاً عهده‌دار اجرای تعهد پرداخت ناشی از معامله پایه است. قرارداد پایه و قرارداد اعتبار اسنادی به اضافه دو قرارداد دیگر - یعنی قرارداد حمل و نقل و قرارداد بیمه - با یکدیگر ترکیب می‌شوند تا معامله کاملی را تشکیل دهند. در نتیجه، سؤالی که در اینجا مطرح می‌شود آن است که آیا کل این معامله می‌تواند به‌طور الکترونیکی عمل کند؟

به‌نظر نمی‌رسد غیرمادی شدن معامله پایه، مشکلات حقوقی ایجاد کند. قراردادهای بیع بین‌المللی کالا به‌طور کلی می‌تواند به‌طور الکترونیکی منعقد شود، همچنان که کنوانسیون سازمان ملل راجع به بیع بین‌المللی کالا (کنوانسیون وین مصوب ۱۹۸۰)^{۲۲۶} که احتمالاً قانون حاکم بر قرارداد بیع بین‌المللی است، تنظیم نوشته را برای انعقاد قرارداد الزامی نمی‌داند.^{۲۲۷}

---

225. United City Merchs. (Inv.) v. Royal Bank of Can., 1 A. C. 168, 182-183 (1983).

226. United Nations Convention on Contracts for International Sale of Goods, Apr. 11, 1980, S. Treaty Doc. No.98-9 (1983), 3 U.N.T.S. 3, 59 (E) [hereinafter Vienna Convention].

کنوانسیون وین حاصل تلاشهای بین‌المللی جهت هماهنگ کردن قانون حاکم بر بیع بین‌المللی کالا است. تا ۲ نوامبر ۲۰۰۰ پنجاه و هفت کشور به کنوانسیون وین ملحق شده‌اند و این کنوانسیون در مورد آنها لازم‌الاجرا است. در این باره رک.

United Nations Comm'n on Int'l Trade L. (UNCITRAL), Status of Conventions and Model Laws, at <http://www.uncitral.org/english/status/status-e.htm> (last visited Jan. 15, 2002).

برای دیدن شرح و موارد کنوانسیون رک.

John O. Honnold, Uniform Law for International Sales (2nd ed. 1991).

همچنین رک.

Robert G. Lee, The UN Convention on Contracts for International Sale of Goods: Ok for the UK, 1993, J. Bus. L. 131, 135.

۲۲۷. ماده ۱۱ کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (کنوانسیون وین ۱۹۸۰). شماری از کشورها، بویژه کشورهای تازه استقلال یافته اتحاد جماهیر شوروی سابق و چین به هنگام الحاق به کنوانسیون اعمال ماده ۱۱ را رد کردند. به‌موجب ماده ۹۶ کنوانسیون عدم پذیرش و اعمال ماده ۱۱ مجاز است. ماده ۹۶ کنوانسیون مقرر می‌نماید:

«دولت متعاهدی که قوانین آن دولت لازم می‌داند قرارداد بیع به‌صورت کتبی منعقد یا با نوشته مدلل گردد، می‌تواند در هر زمان مطابق ماده ۱۲ اعلام نماید که هر یک از مقررات ماده ۱۱، ماده ۲۹، یا بخش دوم این کنوانسیون که اجازه می‌دهد قرارداد بیع یا تعدیل یا اقاله آن، یا هرگونه ایجاب، قبول یا سایر انواع ابزار اراده علاوه بر نوشته به هر شکل دیگری به‌عمل آید، در مورد هر طرفی که محل تجارت او در آن دولت باشد، اجرا نخواهد شد.»

ماده ۱۲ کنوانسیون به‌نوبه خود مقرر می‌دارد:

«هر یک از مقررات ماده ۱۱، ماده ۲۹، یا بخش دوم این کنوانسیون که اجازه می‌دهد قرارداد بیع یا تعدیل یا اقاله آن یا هرگونه ایجاب، قبول یا سایر انواع ابزار اراده علاوه بر نوشته به هر شکل دیگری نیز به‌عمل آید، در مورد

گذشته از این، در جایی که تنظیم نوشته لازم است، ثبت الکترونیکی کافی است.^{۲۲۸} با این حال، در خصوص اسناد بیمه الکترونیکی ممکن است مشکلات حقوقی کم اهمیتی وجود داشته باشد. به عنوان مثال، ممکن است در مواردی مقررات قانونی یا نظام نامه‌ای به گونه‌ای تفسیر شود که مانع استفاده از اسناد الکترونیک گردد.^{۲۲۹} برنامه‌های الکترونیک که نقشی محوری در عملیات اعتبارات اسنادی دارند، مشکلات مهمی را در خصوص اعتبارات اسنادی الکترونیک مطرح کرده‌اند،^{۲۳۰} اما ارائه راه حل برای این مشکلات قریب‌الوقوع است.^{۲۳۱}

شبکه اینترنتی بولو که از سوی جوامع جهانی لژستیک و بانکداری تأسیس شده و مسلماً دارای بیشترین تجربه در خصوص نظام برنامه‌های الکترونیکی است، وعده داده است که مشکلات برنامه‌های الکترونیک و اسناد بیمه الکترونیکی را حل نماید.^{۲۳۲} چنانچه بالرو در الکترونیکی شدن اسناد تجاری موفق گردد، این امر اعتبارات اسنادی تجاری الکترونیک را تقویت و پشتیبانی خواهد نمود.^{۲۳۳} اعتبارات اسنادی تجاری الکترونیک به واسطه این شبکه می‌تواند به نحو زیر عمل کند:

واردکننده و صادرکننده، قرارداد بیع را از طریق شبکه اینترنتی بولو یا یک رسانه الکترونیکی مورد توافق دیگری منعقد خواهند کرد.

واردکننده به طور الکترونیکی از بانک خود تقاضا خواهد کرد اعتبار اسنادی را افتتاح نماید و بانک گشاینده نیز به منظور ابلاغ اعتبار به صادرکننده به همین طریق اعتبار را برای بانک

طرفی که محل تجارت او در یک دولت متعاهدی قرار دارد که مطابق ماده ۹۶ این کنوانسیون اعلامیه داده است، اجرا نخواهد شد. طرفین [قرارداد] نمی‌توانند برخلاف مفاد این ماده تراضی کنند».

۲۲۸. رک. ماده ۱۳ کنوانسیون بیع بین‌المللی کالا (کنوانسیون وین ۱۹۸۰).

۲۲۹. برای مطالعه بیشتر رک.

Emmanuel T. Laryea, Dematerialisation of Insurance Documents in International Trade Transactions: A Need for Legislative Reform, 23 U. New S. Wales L. J. 78, 79 - 81 (2000) [hereinafter Laryea, Dematerialisation of Insurance Documents in International Trade Transactions].

نویسنده در مقاله فوق به لزوم انجام اصلاحات در قوانین بیمه دریایی استرالیا به منظور تسهیل الکترونیکی شدن اسناد بیمه دریایی در معاملات تجاری بین‌المللی توجه کرده است.

230. Rowe, Automating International Trade Payments, *supra* note 4, at 235.

231. Emmanuel T. Laryea, Paperless Shipping Documents: An Australian Perspective, 25 Tul. Mar. L. J. 256, 293-94 (2000) [hereinafter Laryea, Paperless Shipping Documents].

۲۳۲. بولو اختصار عبارت سازمان ثبت الکترونیکی بارنامه (Bill of Lading Electronic Registry Organisation) می‌باشد. برای مطالعه تفصیلی درباره بولو، نت رک.

Robert Caplehorn, Bolero. Net - The Global Electronic Commerce Solution for International Trade, 14 Butterworths J. Intl' Banking & Fin. L. 421 (1999).

۲۳۳. توجه نمایید که در کتاب دستورالعمل بولو که قراردادی چندجانبه بین کاربران بولو، نت است، در قاعده ۱۱.۳ به طور خاص مقرراتی برای اعتبارات اسنادی الکترونیک در نظر گرفته شده است. در این باره رجوع کنید به قاعده ۱۱.۳ کتاب دستورالعمل بولو همچنین رجوع کنید به پایگاه اینترنتی بولو، نت به نشانی زیر:

Bolero. Net, <http://www.bolero.net/decision/legal/rule/php3> (last visited Jan. 15, 2002).

کارگزار خواهد فرستاد (بانک کارگزار ممکن است اعتبار اسنادی را تأیید هم نماید).

بانک کارگزار اعتبار را به صادرکننده ابلاغ خواهد کرد.

با ابلاغ اعتبار و اطلاع صادرکننده از آن، صادرکننده کالا را ارسال نموده و بارنامه شبکه اینترنتی بولرو (بارنامه بولرو) و سایر اسناد مقرر همچون سند بیمه الکترونیکی و سیاهه تجارتي را تحصیل خواهد کرد.

صادرکننده، بارنامه بولرو را برای بانک کارگزار (یا چنانچه توافق شده باشد برای بانک گشاینده اعتبار یا واردکننده) ارسال و درخواست خواهد کرد ثمن پرداخت یا تعهد پرداخت مؤجل آن به عمل آید.

بانک کارگزار، بارنامه بولرو را برای بانک گشاینده اعتبار (یا واردکننده برحسب آنچه توافق شده) ارسال و درخواست بازپرداخت مبلغ پرداختی را خواهد نمود.

بانک گشاینده اعتبار بارنامه بولرو را برای واردکننده فرستاده و چنانچه واردکننده قبلاً مبلغ اعتبار را نپرداخته باشد، درخواست خواهد کرد که مبلغ اعتبار به صورت حال یا مؤجل توسط وی بازپرداخت شود.

واردکننده بارنامه بولرو را به بولرو ارائه خواهد نمود و بولرو هم به نوبه خود مشخصات واردکننده (دارنده بارنامه) را به متصدی حمل اطلاع خواهد داد تا وی (واردکننده) را قادر به تحویل گرفتن کالا نماید.^{۲۳۴}

ممکن است چنین به نظر رسد که ارائه اسناد الکترونیک چه بسا باعث بروز مشکلاتی به موجب UCP شود، اگرچه UCP ارسال اعتبار اسنادی از طریق وسایل ارتباطی مخابراتی را پیش بینی نموده است.^{۲۳۵} به هر حال، تمام این گونه مشکلات هم اکنون توسط UCP الکترونیک (الحاقی به UCP) که برای اسناد الکترونیک طراحی شده لحاظ شده است.^{۲۳۶} UCP همراه با

---

۲۳۴. این خلاصه‌ای کلی و فشرده از نحوه کاربرد اعتبارات اسنادی الکترونیکی با استفاده از بارنامه بولرو است. برای مطالعه تفصیلی در خصوص طرز کار بولر رک.

Caplehorn, *supra* note 232, at 421; Laryea, Paperless shipping Documents, *supra* note 231, at 286-88.

سامانه جدیدتر دیگری نیز به نام ات گلوبال ترید (@ Global Trade) به وجود آمده که تجارت الکترونیک و اعتبارات اسنادی الکترونیک را پشتیبانی و حمایت می‌کند. سامانه ات گلوبال ترید به منظور رفع نیاز به بانکهای معرفی شده (بانک ابلاغ کننده یا بانک تأیید کننده) در عملیات اعتبارات اسنادی طراحی شده است. این سامانه درصدد است به جای بارنامه الکترونیک، از راهنماه دریایی الکترونیک به عنوان سند اصلی حمل استفاده کند. برای اطلاعات بیشتر درباره سامانه ات گلوبال ترید رجوع کنید به پایگاه اینترنتی این سامانه به نشانی زیر:

<http://www.cceweb.com> (last visited Jan. 15, 2002).

۲۳۵. ماده ۱۱ عرفها و رویه‌های متحدالشکل اعتبارات اسنادی (UCP).

۲۳۶. یو سی پی الکترونیک (eUCP) در ژانویه ۲۰۰۲ انتشار یافت و انتظار می‌رود از ۳۱ مارس ۲۰۰۲ به اجرا درآید. در این باره رک.

International Commerce Commission, Documentary Credits Go Electronic, Nov. 16, 2001, at http://www.iccwbo.org/home/news_archives/2001/eucp.asp (last visited Jan. 13, 2002).

متن الحاقی، نظام اعتبارات اسنادی را قادر می‌سازد که تجارت الکترونیک را برتابد و امکانات آن را مهیا کند، درست همانند مقررات جدید اعتبارنامه‌های تضمینی یعنی مجموعه عرفها و رویه‌های اعتبارنامه‌های تضمینی بین‌المللی (ISP98)^{۲۳۷} که در قاعده ۶،۳ خود امکان استفاده از اسناد الکترونیکی را پیش‌بینی نموده است.

خلاصه‌ای که در فوق بیان شد، روشن می‌سازد که چگونه اعتبارات اسنادی الکترونیک می‌تواند به‌نحوی مشابه با اعتبارات اسنادی کاغذی عمل کند. اعتبارات اسنادی الکترونیک بدین‌سان نه تنها کلیه امتیازات اعتبارات اسنادی بر سایر شیوه‌های پرداخت بین‌المللی را همچنان حفظ می‌نماید، بلکه امنیت و تضمین روش اعتبار اسنادی نیز افزایش می‌یابد.^{۲۳۸} طرفهای تجاری در کشورهای توسعه‌یافته که تجهیزات لازم را در اختیار دارند، قادر می‌گردند معامله تجاری بین‌المللی را به‌طور کامل به‌صورت غیرمادی و الکترونیکی به‌انجام رسانند.

مع‌هذا، موانع حقوقی در پاره‌ای کشورها ممکن است تجارت الکترونیک را به‌طور کامل به تعویق اندازد. به‌عنوان مثال، قوانین ناظر به بارنامه‌ها و بیمه دریایی شماری از کشورها هنوز تنظیم اسناد کاغذی را لازم می‌دانند.^{۲۳۹} چنانچه این‌گونه قوانین اصلاح نشوند، مانع رشد تجارت الکترونیک خواهند بود.

به‌هر تقدیر، یکی از بارقه‌های امیدبخش و دلگرم‌کننده آن است که حکومتها و بازرگانان در سراسر جهان تلاش می‌کنند تا موانع حقوقی تجارت الکترونیک را بردارند.^{۲۴۰} جامعه تجاری بین‌المللی از قابلیتها و استعدادهای فراوان تجارت الکترونیک نیک آگاه است و اینکه تأثیر منفی قوانین کهنه و قدیمی می‌تواند مانع تحقق و فعلیت‌یافتن این قابلیتها و استعدادهای گردد. براین

در پایگاه اینترنتی فوق اعلام گردیده است که الحاقیه یو سی پی الکترونیک به قواعد حاکم بر اعتبارات اسنادی اضافه گردیده است.

237. International Chamber of Commerce, International Standby Practices (1998).

عرفها و رویه‌های اعتبارنامه‌های تضمینی (ISP98 یا به‌طور خلاصه ISP) در سال ۱۹۹۸ به تصویب پیشنهاد دهندگان آن که عبارت بودند از مؤسسه حقوق و رویه بانکداری و اتاق بازرگانی بین‌المللی (ICC) رسید و توسط اتاق بازرگانی بین‌المللی منتشر شد. مقررات ISP98 از ۱ ژانویه ۱۹۹۹ لازم‌الاجرا شد. برحسب مقررات ISP98، قواعد ISP بر اعتبارنامه‌هایی حاکم است که از طریق ارجاع، اجرای قواعد ISP را بر اعتبارنامه شرط کرده‌اند.^{۲۳۸} برای مطالعه بیشتر رک.

Caplehorn, *supra* note 232, at 421.

نویسنده فوق تدابیر و تمهیداتی را که برای تأمین امنیت بولو اندیشیده شده، بررسی کرده است.

239. Laryea, Paperless Shipping Documents, *supra* note 231, at 272, 274; Laryea, Dematerialisation of Insurance Documents in International Trade Transactions, *supra* note 229, at 82-83.

۲۴۰. رک. زیرنویسهای ۲۴۱-۲۴۷.

اساس، بیشتر دولتها، از جمله استرالیا،^{۲۴۱} ایالات متحده امریکا،^{۲۴۲} بریتانیا،^{۲۴۳} سنگاپور،^{۲۴۴} مالزی،^{۲۴۵} اسرائیل^{۲۴۶} و افریقای جنوبی^{۲۴۷} در حال حرکت به سوی اصلاح قوانین قدیمی و تصویب قوانین جدیدی هستند تا امکانات یک محیط تجارت الکترونیک را فراهم کنند.^{۲۴۸} بنابراین، انتظار می‌رود موانع حقوقی باقی‌مانده بر سر راه تجارت الکترونیک، حداقل در غالب کشورهای توسعه‌یافته در آینده‌ای نزدیک برداشته شود که در این صورت اعتبارات اسنادی الکترونیک قادر خواهد بود به راحتی به اجرا درآید.

۶- نتیجه‌گیری

هرچند این احتمال وجود دارد که روشهای در حال ظهور پرداخت الکترونیک به تدریج تکامل یابد و جایگزین روشهای سنتی پرداخت گردد، لیکن فعلاً این روشهای سنتی همچنان بر سایر روشها تفوق و تسلط دارند. اعتبار اسنادی که هنوز مهمترین روش پرداخت است، منافع و مصالح طرفهای تجاری را چنان برآورده می‌سازد که هیچ‌یک از دیگر روشهای موجود پرداخت

---

241. Electronic Transactions Act, 1999 (Austl.) available at http://www.austlii.edu.au/au/legis/cth/consol_act/toc-E.html (last visited Jan. 15, 2002);

همچنین رک.

Electronic Transactions Regulation, 2000, available at http://www.austlii.edu.au/au/legis/cth/consol_reg/toc-E.html (last visited Jan. 15, 2002)

242. Electronic Signatures in Global and National Commerce Act, 15 U.S.C.A. §§ 7001-7006, 7021, 7031 (West Supp. 2001);

همچنین رک.

Thomas J. Smedinghoff & Ruth Hill Bro, Moving with Change: Electronic Signature Legislation as a Vehicle for Advancing E-Commerce, 17 J. Marshall J. Computer & Info. L. 723, 726 (1999).

243. Electronic Communications Act, 2000 (U.K.) available at http://www.bailii.org/uk/legis/_act/toc-E.html (last visited Jan. 15, 2002).

244. Electronic Transactions Act, 1998 (Sing).

۲۴۵. به عنوان نمونه رک.

Digital Signature Act, 1997 (Malay); Computer Crimes Act, 1997 (Malay); Telemedicine Act, 1997 (Malay).

246. The Computer Law, 1995, 1534 L.S.I. 366;

همچنین رک.

Miguel Deutch, Computer Legislation: Israel's New Codified Approach, 14 J. Marshall J. Computer & Info. L. 461, 476-77 (1996).

247. Computer Evidence Act 57 of 1983 (S.Afr.).

۲۴۸. این هفت کشور به عنوان نمونه‌هایی از کشورهایی که قوانینی را برای تسهیل تجارت الکترونیک وضع کرده‌اند، نام برده شدند. به هر روی، نویسندگان عمده کشورهای را از میان مناطق بزرگ در جامعه تجاری بین‌المللی یعنی از حوزه اقیانوس آرام، اروپا، امریکای شمالی، آسیا، خاورمیانه و افریقا انتخاب و مورد اشاره قرار داد. در اینجا نمی‌توان تمام کشورها را همراه با قوانینی که برای تسهیل تجارت الکترونیک وضع کرده‌اند، برشمرد.

❖ ۲۰۹ روشهای پرداخت ثمن در ...

نمی‌توانند با آن رقابت کنند. این منافع و مصالح همچنان در تجارت الکترونیک نیز مهم و تعیین‌کننده باقی خواهد ماند. مکانیسم اعتبار اسنادی به‌طور سنتی مبتنی بر اسناد کاغذی بوده است. بنابراین حرکت و رفتن به‌سوی تجارت الکترونیک مسائلی را درخصوص این مناسب‌ترین روش پرداخت در بازرگانی معاصر مطرح می‌کند. هر روش جایگزین پرداخت که پیشنهاد گردد، باید منافع و مصالحی را که اعتبار اسنادی پاسخ می‌گوید، برآورده سازد. به‌رغم ظهور مکانیسم‌های جدید پرداخت الکترونیکی، تاکنون روش هیچ پرداختی پدید نیامده است که بتواند علاوه بر اعتبار اسنادی، نیازهایی را که در حال حاضر اعتبار اسنادی تجاری برآورده می‌نماید، پاسخ دهد. بنابراین لازم است اعتبارات اسنادی با تجارت الکترونیک انطباق و سازگاری یابد. دورنمای این سازش و انطباق امیدوارکننده است.